

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDZ  
PEDAGOOGIKA JA PSÜHHOLOOGIA LEKTORAAT

Marina Buinitskaja

**Õuesõppe ja keelekümbusmeetodite kasutamine**

**lasteaias vanemas rühmas**

Bakalaureusetöö

Juhendaja Maret Vihman

NARVA 2014

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autori tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud

.....

/töö autori allkiri/

### **Litsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks**

Mina Marina Buinitskaja

(sünnikuupäev: 24.01.1983 )

- Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Õuesõppe ja keelekümbelusmeetodite kasutamine lasteaia vanemas rühmas“, mille juhendaja on Maret Vihman, 1.1-reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi Narvas, 9.08.2014

## SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. ÕUESÕPPE MÕSTE JA ERINIVAD LAHENEMISED.....	6
1.1 Õuesõppe nagu aktiivõpe meetod.....	9
1.2 Õuesõppe kasutatavad meetodid ja võtted.....	11
A. Õppekäik .....	11
B. Mängud .....	14
C. Vaatlus .....	15
D. Katsed .....	16
E. Töölehted .....	16
F.Õpperada.....	17
G.Käeline tegevus.....	18
2 ÜLEVAADE KEELEKÜMBLUSEST.....	19
2.1Keelekümbusmetoodika põhimõtted.....	20
2.1.1Keelekümbusprogramm .....	20
2.1.2Keelekümbuse üldpõhimõtted (Vare 2004).....	22
3. ÕUESÕPPE JA KEELEKÜMBLUSE MEETODITE RAKENDAMINE LASTEAIA VANEMAS RÜHMAS .....	28
4. PRAKTIILINE TEGEVUS TALLINNA VINDI LASTEAIAS .....	30
4.1. Metoodika ja uuringute läbiviimine .....	30
4.2. Laste teadmised enne uuringu algust.....	31
4.3. Praktilise tundide kirjeldamine.....	34
4.3.1.Teema: “Kevad on käis”.....	34
4.3.2.Teema „Putukad“ .....	37
4.3.3.Teema “Linnud” .....	41
5. PRAKTIILISTE TUNNNIDE TULEMUSED JA ARUANNE.....	44
5.1.Küsitlus lasteaiaõpetajate jaoks .....	44
5.1.1. Soovitused õnnestunud õuesõppeks.....	46
5.2.Praktiline tegevus lastega .....	49
KOKKUVOTE .....	52
KIRJANDUS.....	55

ABIMATERIALIS KASUTATUD KIRJANDUS .....	58
<b>LISAD</b> .....	60
LISA 1 Testid ja töölehed laste teadmiste kontrolliimiseks. ....	61
LISA 2 Rühmade tulemused enne praktiliste tegevust läbi viimist .....	67
LISA 3 Rühmade tulemused pärast praktiliste tegevust läbi viimist.....	70
LISA 4 Tööleht "Kevad on käis".....	73
LISA 5 Tööleht " Putukad" .....	77
LISA 6 Tööleht"Linnud".....	80
LISA 7 Puzzle (ümbriku sisu).....	85
LISA 8 ( Küsitlus õpetajate jaoks.....	89

## SISSEJUHATUS

Teema valikul mängis rolli enda huvi õuesõppe meetodite vastu. Lisaks mängis teema valikul suurt rolli ka see, et igal aastal avatakse rohkem keelekümblyse rühmi, aga vaatamata keelekümblysekoolitusele, õpetajad küsivad ikka kuidas eesti keelt õpetada. Olen ka kogunud töö või praktika ajal, et mõned tunnid jäävad ära just jalutuskäigu põhjusel. Ehk siis lapsed rohkem jalutavad, sest ilm on hea.

Avatud ühiskonna näol saavad inimesed teostada ennast riigipiiridest sõltumata. Sarnaselt võimaldavad avatud õpikeskkonnad teadmiste omandamist laiendada väljapoole haridusasutusi. Õuekeskkonna kasutamine õppetöös on muutunud ka Eesti haridusasutustes tasapisi üha populaarsemaks.

Bakalaureusetöö eesmärk on õuesõppe meetodite kasutamise mõju uurimine keelekümblysrühmas.

Bakalaureusetöö uurimisküsimuseks on, kas õuesõppe ja keelekümblyse meetodite kasutamine äratav vanema lasteaiarühmas lastel huvi ja tõstab nende aktiivsust, kas suurendab nendel huvi eesti keele vastu, kas tõstab nende teadmised.

Töö koosneb 5 osast. Bakalaureusetöö teoreetilises osas käsitletakse õuesõppe ja keelekümblyse mõistet. Empiirilises osas analüüsitakse õuekeskkonna kasutamist keelekümblyse rühma planeeritud õppe- ja kasvatustöös.

Esimese osas käsitletakse õuesõppe mõistet, erinevaid aktiivõppe ja õuesõppe meetodid; teises osas kirjutatakse keelekümblyse mõistest ja programmist, sama ka antakse ülevaade erinevate keelekümblyse rühmadele; kolmandas osas kirjeldaks kuidas saab kasutada õuesõppe meetodid erinevates õppevaldkondades, neljandas osas kirjeldakse praktiline tegevus ühes Tallinna lasteaias; viiendas osas analüüsitakse praktiliste tegevuste tulemused ja analüüsitakse küsimustik, millena oli korraldatud keelekümblyse rühmade õpetajate hulgas.

Bakalaureuse töö teoreetilises osas oli kasutatud J.Käisi, Brügge, Glantz, Sandell, Dahlgren,

Szczepanski ja paljude teiste autorite uuringud.

Eelkooliealiste laste põhitegevus on mäng, tegutsema ajendab teadmishimu. Looduslikus keskkonnas mängu kaudu lapsest lähtuv kasvatamine ja avastuslik õpetamine peaks olema iga lasteaia õppe- ja kasvatustöö eesmärgiks. Looduse vahendamine õppides ja mängides aitab mõista looduses toimuvaid protsesse ja tagab keskkonna tunnetamise kõigi meelte kaudu, lisaks põhiviisikule ka liikumis- ja tasakaalumeele kasutamise. Kui õpetaja ise on avatud ja vastuvõtlik ümbritseva ja uute avastuste suhtes, leiab ta alati midagi huvitavat õpetamiseks ja ka ise õppimiseks.

Kasutades õues avastuslikku õpet saame suurendada huvi õppimise vastu ning arendada hoolivat suhtumist ümbritsevasse keskkonda. Õpetamine ja õppimine toimub vahetu kogemise, ise tegemise ja kogetu vahendamise kaudu. Õpetaja ülesandeks jääb luua arengukeskkond, milles lapsed saaksid praktiseerida avastusliku ja leiutusliku iseloomuga tegevusi.

„Kogu kehaga õppimine“ võimaldab õueruumis ühendada liikumise, teadmiste omandamise ja õuekeskkonna ühtseks tervikuks (Brügge, Glanz, Sandell 2008).

Aktiivõpet rakendatakse kooliks ettevalmistamisel ning alg- ja põhikoolis eesmärgiga arendada aktiivset, tegusat ja loovalt mõtlevat isiksust, kes oleks ka kõlbelise käitumisega, empaatiavõimeline, peaks lugu oma kaaslastest ning oleks valmis koostööks nii väikestes kui suurtes gruppides (Kuurme, Siim 1991).

## 1. ÕUESÕPPE MÕSTE JA ERINIVAD LAHENEMISED

**Õuesõppe** on õppimine ehedas keskkonnas vahetu kogemuse, isetegemise ja kogetu teistele vahendamise teel. Õuesõppe on täiendus traditsioonilisele õpetamisviisile. See hõlmab õpikeskkondi klassiruumidest ja loengusaalidest väljaspool, st õppimine toimub avatud õpiruumis. Avatud õpikeskkonnale on iseloomulik see, et õppimise koht toimib samaaegselt ka õppevahendina ning seal saadud elamused-kogemused juhivad teadmiste ja oskusteni. (Abel 2010)

Miks aga peaks üks õpetaja loobuma senisest harjunud õpetamisviisist rühma- või klassiruumis ning vahetama selle õuekeskkonna vastu?

Lasteaia vanemas rühmas tegevus kestab 35-45 minutit ja tunde võib olla mitu (muusika, mina ja keskkond, matemaatika jne). Enamik lasteaia, paeagu kõik õppetöö toimub rühmaruumis.

Ruumis toimuvate tegevuste puhul peame teadma, mis faktorid võivad häirida ja olla stressi tekitavad lapse jaoks (Raadik, Sarap jne 2010):

- õppimine neljakandilises ruumis
- seadmed, mis teevad häält (ventilaatorid, valgustus)
- kunstivalgus, arvutiekraan
- valed värvid (punane, tugevad ärritavad toonid, unistust tekitavad värvid)
- vale muusika, selle valjus ja rütm

Õuestegevuses on enamus neid faktoreid välistatud. Õpetaja ei seista laste ees, vaid nende kõrval, keskel ja tegutseb koos lastega.

Johannes Käis (1996; 2004) väljendas juba 1927. aastal arvamust, et loodusearmastuse eeltingimus on looduse tundmine ja tema elu mõistmine, sest „armastada võime ainult seda, mis meile tuttav ja meie vaimule ligidal seisab“. Reaalsed kogemused õueruumis avardavad laste loodusalaheid teadmisi tunduvalt enam, kui pelgalt raamatu- või internetipõhine lähenemine. Seega vajavad tänapäeva lapsed entusiastlikke õpetajaid, kes tahavad neid loodusesse viia ja oskavad seda



põnevaks muuta.

Miks peaks õuekeskkonda õppetöös rohkem kasutama, on seotud laste tervise ja arenguga. Lapsed liiguvad vähe. Autoga uksest-ukseni sõidutamine on muutnud paljud neist nii mugavaks, et ei soovitagi enam jala käia. Ainult siseruumides läbiviidud õppetöö soodustab veelgi istuva eluviisi kinnistumist. Sellepärast on hädavajalik, et päeva jooksul toimuvad tegevused pakuksid lastele võimalikult palju liikumisvõimalusi ja seda mitte üksnes liikumistegevuste käigus. Õueruumide kasutamine õppetöös on selleks üks võimalus. Õuekeskkonnas läbiviidav tegevus toetab samuti lapse aktiivset osalust õppeprotsessis, võimaldades lapsel õppimisele läheneda loomuoselt - koguda teadmisi oma keha ning keskkonna vahendatud tunnete ja muljete kaudu (Nelson 2009).

Õuesõpe on tänapäeval laialt levinud õppeviis, mis muutub koolielus üha tavalisemaks. Ikka enam lasteaedu ning koole on mõistnud vaheldusrikka õppimise olulisust. „Õppimine kogu kehaga“ tähendab paljude jaoks liikumise, teadmise omandamise ning õuekeskkonna ühendamist ühtseks tervikuks. Kuna ka teaduslikud uuringud näitavad, et õuetegevused ja liikumine on kasulikud tervisele, liikumismeele arengule ja õppimisele, siis pole enam midagi, mis takistaks õppimise viimist õue. Probleemiks on vaid õpetajate poolt õuesõppe meetodite omaksvõtmine. Kuigi õuesõppe täiendkoolitused on käimas, on siiski veel pikk tee selleni, et õuesõppe oleks õpetajakoolituse enesestmõistetav osa.

Ka rahvusvahelises ulatuses on õuesõppe arenemas, näiteks Norras, Eestis ja Inglismaal (Aasen jt 2009).

Laiemalt on õuesõppe koolitused köitnud osalejaid kogu Euroopat. Suure õhinaga otsitakse õppimisviise, mida rakendada kooliõues või lähiümbruse rohealadel, kui seda lubab maaomanik. (Brügge, Glantz, Sandell 2008. )

Skandinaavia lasteaedades on muutunud järjest populaarsemaks veeta palju aega õues. Selleks on loodud looduse õpitoad, kus enamuse päeva tegevusest toimub väljas. Väljas mängimisel on lastele positiivne mõju. Lapsed muutuvad aktiivsemaks ja ka haiguseid esinevad neil vähem kui nendel lastel, kes ei viibi palju väljas (Grahm1997, Söderström 1998). Üheks ajendiks, miks õueõppesse peaks suhtuma tõsisemalt, kui seda seni tehtud. Nendeks mõjudeks on laste tervise, motoorse arengu, mängulise tegevuse ja keskendumisvõime parandamine. Teised aspektid, mis õuesõppe poolt räägivad, on seotud teistsuguste nõuete ja normidega välitingimustes toimuva õppetöö puhul.

Need arendavad koostööd ning seeläbi ka laste sotsiaalset hakkamasaamist. Varieeruvates välitingimustes töötamine pakub väljakutseid, kus on tarvis teha koostööd, mida sisetiingimustes samaväärselt vaja ei lähe. Veel üheks õuesõppe eeliseks on kõikide meelte mobiliseerimine, see tähendab, et õppimine toimub väga erinevaid kanaleid pidi ning erinevate perspektiivide ja vaatenurkade kaudu (Brügge, Glantz, Sandell 2008. )

Õuesõppe annab nii õpetajale kui õpilastele võimaluse õpitava ainega tegeleda sügavamalt ja põhjalikumalt, kui seda eales klassiruumis teha saab. See eeldab õpetaja ja õpilaste vahelist head koostööd. Hea õueõppetund sünnib üheskoos. Lisaks õppematerjali paremale omandamisele on mitmetest uuringutest välja tulnud, et õuesõppe parandab ka õppijate ja õpetajate tervislikku seisundit. Vähendab oluliselt koolistressi ning maandab laste vahel tekkivaid pingeid. Samas on täheldatud mälu ning une paranemist.

Vahetu kogemuse kaudu suureneb ka huvi õppimise vastu ning areneb välja hooliv suhtumine ümbritsevasse. Loodus pakub meile igal aastaajal uskumatult palju. Ükski aasta ei korda teist. Kõige parem on seda ise lähemalt tundma õppida. Selleks tuleb end lihtsalt arvuti ja teleri eest lahti kiskuda ja minna lihtsalt õue, metsa, mereranda. Seda on hea teha

koos oma klassiga. Õuesõppe ajaks koolides loetakse kevadest sügiseni ehk aprillist oktoobrini. Muidugi ei ole ka ära keelatud teisel ajal tegeleda õueõppega, aga siis on ilm muutunud pimedaks ja põnevat õppimist jääb õues väheseks. Õueõpet saab korraldada ka kooliõues, pargis ja aedades ning linnakeskkonnas, õppevahendiks võib olla ka talu. Lisaks sellele on õuesõppe võimalik jalutuskäikudel linnas, loomaaias või looduskaitsealadel. Need kohad on seotud vahetu kogemusega keskkonnas, kus õpetaja eesmärk on luua võimalus tegelikkusega vahetult kokku puutudes ja selles aktiivselt osaleda, et sel moel paremini sotsialiseerida. Loodusteaduste ning kunsti- ja humanitaarainete õpetajad võivad lõimida erinevaid aineid ning vanuserühmi, et saada vahetuid kogemusi õuekeskkonnas. ( Dahlgren, Szczepanski 2006) Õuesõppe vahenditeks ei saa kasutada tahvlit ega kriiti. Järelikult tuleb tähtede, numbrite ja skeemide esitamiseks leida teised vahendid. Vahenditeks võib kasutada võimalikult lihtsaid, käepäraseid ja teisaldatavaid vahendeid – värviline nõör kujundite, maakaartide, numbrite ja tähtede jaoks, pallid, rätid, ridvad, ämbrid, käbid jne. Ka õppijad ise saavad moodustada kujundeid ning sõna otseses mõttes omal nahal kõike läbi proovida. Oluline õppevahend õuesõppel on maastik ise. Mitmesugused maastikutüübid ja kultuurmaastikud loovad hulganisti võimalusi erinevate ainete õpetamiseks. Juba 100 aastat tagasi propageeris ja katsetas õuesõpet Eesti pedagoog ja haridusuuendaja Johannes Käis. Eesti õuesõppe juured ulatuvad

20.sajandi esimesse kolmandikku, kui kooliuuenduslane, pedagoog ja ökoloog **Johannes Käis** (1885-1950) viis kooliprogrammidesse koduloo õpetamise ja rajas eesti loodusõpetuse metoodika, mille käigus propageeris kooliaedade rajamist, tegema õppekäike ja vaatlusi, valmistama õppevahendeid ja –kogusid.“ Igas lapses elab lapsest saadik seesmine tung looduse poole“ J.Käisi üldõpetuse tuumaks on kodulooline vaateõpetus. Mis vaateõpetuses esile toodud, seda väljendatakse keeleliselt, kinnistatakse lugemisel, võetakse kokku jutukeste koostamisel, töötakse läbi arvutamisel, kasutatakse luuletuse ja laulukeste õppimisel ,elatakse läbi mängu. J.Käis on märkinud, et vaatlus on aktiivsest tähelepanust ja huvist juhitud tajumine meelte abil. Vaatlemine on üks alusoskusi, sest just vaadeldes ja erinevaid meeli kasutades saab laps omandada uusi teadmisi. J.Käis pidas vajalikuks, et vaatlustele järgneksid katsed, vajalik on mõõtmine ja katseriistade tarvitamine, millega saavutakse kõrgem isetegevuse aste. Laps ise tegutseb, kogeb ja tunnetab, mõtleb ja teeb järeldused. Kui lapsed on harjunud erinevate kasutamisega, on õpetajal ka huvitav laste arvamusi erineval viisil kuulata. Lapsed arenevad mitmekülgset ja nende huvi õppimise vastu on suurem. J.Käis on öelnud, et loodus võimaldab lapsel aktiivselt suhelda ja tegutseda. Laps on ise looduses avastajaks, olles loomult uudishimulik kõige suhtes. Avastamine võib toimuda mängudes, kogemuse põhjal, uurimise kaudu, läbi katsete ja eksperimentide. Lapse teadmised kinnistuvad kogemuste varal: mida laps kuuleb, selle ta unustab; mida laps näeb, seda ta mäletab; mida laps kogeb, seda ta oskab ( Käis 1992.)

See tähendab, et anname lapsele võimaluse tunnetada maailma erinevate meeltega ja läbi iseenda kogemuse. Püüame teadmisi ja oskusi hankida uurides, katsetades, meelte abil tajudes ning kinnistada kogetut praktilises tegevuses. Parim viis aru saada ja mõista on ise teha, uurida ja avastada. J.Käis kui isetegevuse propageerija on öelnud, et laps leiab ise mõtte ja tahteergutisi, ise otsib ja püstitab eesmärgi, ise valib vahendeid ja teid oma eesmärgile jõudmiseks.

### **1.1.Õuesõppe nagu aktiivõpe meetod**

Ameerika pedagoog John Dewey on kirjutanud: „See, mille me ise avastame, püsib meiega ja tähendab meile rohkem“ . Aktiivõppeks võib lugeda kõike, kus õpilased ei ole kuulajad, vaid aktiivsed tegutsejad (Leuhhin, Kärberg 2005). Aktiivõppe mõiste kõige lihtsam seletus on, et praktika kaudu õppimine. Põhjalikumalt ja täpsemalt võib aktiivõppe mõiste seletamiseks tuua välja järgmise lause. See on õpe, kus õppijad osalevad aktiivselt õppeprotsessis, mis aitab õppijatel õpitavat mõtestada ja seostada omandatud teadmisi tegelikkusega. Paneb õpilase situatsiooni, kus nad on sunnitud rääkima, kuulama, kaasa mõtlema ja kirjutama. Aktiivõppe puhul omandavad

õpilased uusi teadmisi ja kogemusi aktiivse õppetegevuse kaudu, nad asetatakse tunnis sellisesse olukorda, milles nad peavad peale kuulamise ja kirjutamise ka kaasa mõtlema ja üksteisega arutlema. Suur osatähtsus on koostöö tegemisel, kriitilisel mõtlemisel, loomingulisel lähenemisel, eluliste ülesannete lahendamisel ning enda ja teiste töö hindamisel. Õpitava olemust püütakse mõista rollimängude mängimise, ristsõnade koostamise ja lahendamise, referaatide kirjutamise ja nende ettekandmise, oma kogemuste jagamise, küsimustele vastamise ning alternatiivsete lahenduste otsimise abil. Õpetaja on seejuures eelkõige õpilaste juhendaja, mitte niivõrd abstraktsete teadmiste edasiandja. Aktiivõppe meetodite hulka kuuluvad nt paaris- ja rühmatöö ning projektõpe. Õppetöö korraldamiseks ja hindamiseks kasutatakse sageli mappõpet (õpilase töödest koostatakse õpimapp, mille põhjal nii õpetaja kui ka õpilane saavad hinnata tehtud edusamme). Aktiivõppe puhul kasutatakse väga mitmeid erinevaid märksõnu. Siinkohas on mõningad märksõnad välja toodud. Näiteks tooks uudishimu, vabadus ja aktiivsus, originaalsus ja loomingulisus, avastamine, iseseisev mõtlemine, kriitiline mõtlemine, suhtlemine ja koostöö, tegutsemine vastavalt situatsioonile. Aktiivõppe meetodite kasutamine võimaldab õpilasi aktiveerida õppetunnis, muuta õppeprotsess huvitavaks ja selle kaudu suurendada õpitahet omandatava aine vastu. Sageli õpivad õpilased paremini midagi tehes kui lugedes, kuulates või vaadeldes. Õpetaja poolt loodud õpituatsiooni kaudu saavad õpilased kogeda uudseid olukordi ning avastada nende jaoks mingeid uusi seaduspärasusi. Selliseid, kogemusõppele põhinevaid aktiivõppe meetodeid võib kasutada väga mitmetel eesmärkidel. Õpitulemuste saavutamise kõrval on aktiivõppe meetodid väga efektiivsed ka kasvatuslike eesmärkide saavutamisel ning igapäevaeluks toimetulekuoskuste omandamiseks. Aktiivõppe meetodid on sobivad kasutaiseks sellistes õppeainetes, nagu inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, kodanikuõpetus, kuid ka mitmetes teistes õppeainetes nagu näiteks matemaatika või füüsika. Samuti saab neid meetodeid kasutada ka õppelaagrites. Kogemusõppe rakendamisel tuleb arvestada õpilaste vanust ja nende eelteadmisi. Kuid enamasti ei ole see aktiivõppe meetodi kasutamisel takistuseks (Salumaa, Talvik 2004 )

## 1.2.Õuesõppes kasutatavad meetodid ja võtted

### A. Õppekäik

**Õppekäik** on õppekavaga seotud ühe koolipäeva piires toimuv üritus, mille organiseerib aineõpetaja. Õppekäik planeeritakse ainekavasse ja õppekäikude graafikusse. Õppekäik toimub õppetöö osana: seega sihtkohta minek ja sealt tulek kuulub õpetamise aja sisse (Ööbik 2006).

**Õppekäik** on õppija jaoks kokkupuude reaalse eluga, tegelikult eksisteerivate objektidega või mälestistega. Õppekäigul saadud muljed ja kogemused jäävad kauaks meelde, mis muudab eriti oluliseks sõnumi - mida ja kuidas õpilastele rääkida/näidata.

### **Õppekäigu eesmärgid tulenevad riiklikust õppekavast ja ainekavadest.**

Õppekäik on võimalus:

- õppijatel õpiväljundite omandamiseks ja ka hindamiseks;
- kollektiivseks õppimiseks (meeskonnatööks);
- läbivate teemade käsitlemiseks;
- õppeainete lõimimiseks.

### **Õppekäik võimaldab õppijal:**

- kinnistada ja arendada varemõpitud teadmisi;
- õppijate teoreetiliste ja praktiliste kogemuste ühitamine.
- *Sihipäraselt (eesmärgistatult) läbi viidud õppekäigud aitavad kaasa järgmiste üldkasvatustlike eesmärkide saavutamisele:*
- õppijate huvi äratamine ja arendamine looduskeskkonna, ajaloo- ja kultuuripärandi vastu;
- õppijate maailmapildi konkretiseerimine ja täiustamine vahetult omandavate teadmistega;
- õppijate teoreetiliste ja praktiliste kogemuste ühitamine;

- õppijate keskkonnateadmiste täiendamine;
- isiksusomaduste arendamine ja käitumiskultuuri kujundamine;
- Õppekäik innustab õppijaid edaspidi jälgima ühiskonnaelus toimuvat.

#### Õppekäigu korraldamise põhimõtted

- Hea õppekäik on huvitav, kus õppija saab olulist ja tähendusrikast infot vastavalt õppekäigu eesmärgile ja õpitulemustele. Igal õppekäigul on eesmärk/eesmärgid, millest lähtuvalt õppekäik planeeritakse ja tehakse ettevalmistustööd
- Hea õppekäik on dünaamiline. Dünaamilised õppekäigud eeldavad õppijate aktiivsust nii vaatamisväärsuste tõlgendamisel kui ka teistel tegevustel. Dünaamilisel õppekäigul on õppijatel kindlad ülesanded: verbaalsed või ka füüsilised (tegevused peatustes). Kogu aeg toimub midagi: interpreteerija räägib või osalejad mõtlevad, teevad midagi, arutlevad millegi üle.
- Hea õppekäigu planeerimisel on soovitatav lähtuda Maslowi inimese tarvete hierarhiast. Lähtudes Maslowi inimese tarvete hierarhiast, tuleb õppijate esmased tarbed rahuldada reeglina enne kõrgemaid. Seega tuleb marsruudi koostamisel aluseks võtta õppijate tervikvajadus; st. ei tohi unustada, et füsioloogilised tarbed domineerivad. Õppijad on valmis realiseerima oma andeid ja võimeid (inimestel on tarve olla oma rollis edukas), kui neil on Maslowi hierarhia redelil neli alumist tarvet rahuldatud.

Eeltoodust lähtudes tuleb õppekäigu planeerimisel ja läbiviimisel:

- planeerida marsruuti peatused, et jalgu sirutada ja kus on võimalik kasutada tualetti, täiendada joogivarusid, lõõgastuda, süüa, jms. Peatused on soovitatav planeerida 2,0 -2,5 tunni järel;
- instrueerida enne õppekäigu algust osavõtjaid ohtudest, julgustada ja vajadusel abistada neid;
- anda õppijatele ka vaba aega, et nad saaksid omavahel suhelda;
- luua sõbralik ja kõiki arvestav ning õppimist soodustav õhkkond, võimalusel innustada ja kiita õppijaid.

- ***Õppekäigu ettevalmistus.***

Õpilastel on hea osaleda õppekäigu ettevalmistustöödel individuaal- või rühmatöö ülesande täitmisega, et omandada eluks olulisi oskusi.

Kõige olulisem õppekäigu planeerimise ja ettevalmistustöö on:

- õppekäigu programmi (sh. marsruudi ja ajakava) koostamine vastavalt õppekäigu eesmärgile.
- Lisaks programmi koostamisele on vajalikud järgmised ettevalmistustööd:
- kooskõlastused külastatavate asutustega/objektidega/inimestega;
- riskide käsitlemine;
- õppekäigu piirkonnas liikluskorralduse ja parkimisvõimaluste väljaselgitamine;
- külastatavate asutuste lahtiolekuaegade ja piletihindade väljaselgitamine;
- vajalikud kooskõlastused (avaldus tööandjale, töölähetus, info tunniplaani koostajale jms);
- sõiduvahendi broneerimine;
- osalejatele toitlustuse broneerimine;
- info hankimine ja ettevalmistus teele jäävate vaatamisväärsuste tutvustamiseks;
- reisipiirkonna turismikaardi tundmaõppimine, et osata suunata bussijuhti ja jõuda sihtkohta;
- õpitulemuste omandamiseks vajalike ülesannete koostamine ja materjali paljundamine;
- ülesannete jaotamine õppijatele; eelnevalt selgitada kellel on rohkem eeldusi mõne ülesande jaoks (pildistamine, filmimine jms.);
- eelinfo edastamine õppijatele ja kõikidele õppekäiguga seotud asjaosalistele (eelinfoliht).

Enamik ettevalmistustöid jaotatakse õppijate vahel, sest maksimaalne õppimine toimub siis, kui:

- indiviidid õpivad koos, meeskondadena;
- kasutatakse õppijakeskseid õppemeetodeid.

Hea õppekäigu korraldamisel on õpetaja ülesanne: suunab õppijaid oma õppimist juhtima ja tegutseb aktiivse meeskonnaliikmena.

- ***Õppekäigu kokkuvõte***

Õppekäigu lõpus tehakse kokkuvõtte nähtust ja kuuldust. Kokkuvõtte teeb õpetaja kaasates aktiivsemaid õppijaid ja vastates õppijatele arusaamatuks jäänud küsimustele. Kokkuvõtte tegemisel on aluseks õppekäigu teema põhipunktid ja töölehe küsimused. Kokkuvõtte võib teha ka viktoriini vormis, näidata ettevõtte kohta filmi, jms. Õppekäigu lõppedes tänab õppekäigu korraldaja bussijuhti ja tuletab meelde, et keegi oma isiklike asju bussi ei unustaks. Õppekäigu lõpus täidavad õppijad õppekäigu tagasiside lehe. Ühtegi õppekäigu osa ei tohi alahinnata. Õppekäigu ühine arutelu peaks toimuma paari päeva jooksul pärast õppekäiku ainetunnis. Vastasel juhul nähtu ununeb ja kogutud info võib kaduma minna. Kokkuvõtva arutelu käigus:

- Õpetaja analüüsib õppekäigu kordaminekut õppijate poolt antud tagasiside alusel (õppekäigu tagasiside lehed). Analüüs on aluseks järgmiste õppekäikude paremaks korraldamiseks.
- Õppijad teevad kokkuvõtte õppekäigul omandatud teadmistest ja oskustest (õppekäigu tööleht) ja analüüsivad õppekäigu eesmärkide saavutamist ja õpitulemuste omandamist.

## **B. Mängud**

Mäng, mille all mõistetakse tegevust, mida harrastatakse enda pärast, ajaviiteks ja lõbustuseks. Mängust osavõtu oluliseks ajendiks on sellest saadav tegevusrõõm, võimalus algatusvõimet vabalt ning laialdaselt rakendada, kasutada oma tegevuses loovust ja võimaldada eneseteostust (Raadik 2009). Mäng on omane kõikidele igadele. Eriti lapseas on see jõukohaseks, haaravaks ja loomulikuks kehaliste ja vaimsete võimete arendamise, samuti esteetilise ja kõlbelise kasvatusvahendiks. Oma ülesanded täidab mäng siis, kui seda vastavalt ja teadlikult juhtida (Isop 1986). Jalutuskäigu ajal sobivad mängud, mis nõuavad suuremat ruumi. Siin on hea ära kasutada looduslike tingimusi (kände ja mahalangenud puid ja kive). Mänguvalikut mõjutab aastaaeg, õhutemperatuur ja



ilm. Jaheda ilmaga tuleb külmetuse vältimiseks valida selliseid mängu, kus lapsed intensiivselt liiguvad. Rõske ja külma ilmaga ei mängita väljas laulu- ja liikumismänge salvide lugemisega. Kuuma ilmaga kasutatakse aga vähese liikuvusega mängu. Aastaaeg mõjutab mingil määral ühe või teise mängu valikut olenevalt selle sisust (Raadik 2009).

Paljud õpetajad on erinevatel koolitustel, tundides ja ka lapseõlves näinud tuttavaid mängu, mida võib lihtsasti oma tundides rakendada. Õues õpetamise puhul on lisaks mängude põnevusele oluline ka nende õpetav sisu. Mängu liites, kombineerides ning tunni teemale vastavusse viies on võimalik pea iga tuntud mängu õpetuslikul eesmärgil kasutada. Mäng võib sisaldada ka draamat, liikumist, ülesandeid, käsitööd jne. S. Raadik: Põhieesmärk on liikumine värskes õhus, mille käigus ergastub mõttetegevus, areneb keha ja karastub tervis. Mängus kinnistatakse teadmisi huvitavalt ja nauditavalt. Mäng, õppimine ja töö on eri tegevused. Mängulisus on vahend, mille abil saab õppetegevust huvitavamaks muuta (Juhanson 2011). Loomamängud, linnumängud, puu- ja taimemängud, otsimis- ja avastamismängud, mängud loodusliku materjaliga, mängud nõõride ja kõõitega, ilmamängud, matemaatikamängud, keelemängud, veemängud, mängud meeltele, kehaga tunne, taimse mängud, rahvapärilmslikud mängud, maastiku- ja orienteerumismängud, kujutlmsmängud, kuulamismängud, vaatamismängud

### **C. Vaatlus**

Vaatlus -on tegevus, mille all mõistame nähtuste ja esemete tunnuste ja detailide märkamist, kindla eesmärgiga tajumist; on uurimine ja imetlemine kehatunnetust ja meeli rakendades. Esimene alusoskus on vaatlemine ja teine on uute teadmiste seostamine ehk võrdlemine ( Alunurm 2013). Abivahenditeks: binoklid, luubid, suurenduslehed ja -karbid, mikroskoobid, vaatlusraamid, termomeetrid, tuulelipud jne.

#### **•Uurimine ja avastamine**

Avastusõppe metoodika põhjal õpivad lapsed vaatlema ja katsetama, uurimulik tegevus võimaldab lastel mõista meid ümbritsevas keskkonnas toimuvaid nähtusi. On tõestatud, et käelisel tegevusel põhinev uurimulik õpe toetab oluliselt ka keeleõpet, mis on eelkoolieas väga oluline.

Avastustegevustes õpitakse:

- hüpoteese püstitama,
- küsimumi esitama,

- katsetama,
- loovust arendama,
- kriitilist mõtlemist arendama,
- koostööd tegema,
- üksteise arvamustega arvestama

#### **D. Katsed**

Eelkoolieas tuleks korraldada katseid, mis on kergelt jälgitavad ja tulemusteni jõudmine nõuab vähe aega. Teadmised kinnistuvad kiiremini, kui lapsed ise saavad katset läbi teha. Katse kaudu kontrollitakse mingit oletust või saadakse uut teavet (Timoštšuk 2005).

Katseid on lihtsam läbi viia lasteaias, kas enne õpperajale minekut või pärast.

Näiteks: Varakevadel võib tuua tuppa mõned oksad õpperajal kasvavalt puult ja panna need ajatamiseks vaasi. Jälgida pungade puhkemist õues ja toas, võrrelda.

#### **E. Töölehted**

Mitmete autorite (Käis 1991, 1996; Salumaa & Talvik, 2003; Toom, 1998; Unt, 1974) arvamustes tuleks on tööjuhendite koostamisel arvesse võtta järgmist:

- ülesanded vastavad lapse iseseisva töö oskuste tasemele;
- ülesanded suunavad last iseseisvale mõtlemisele ja iseseisva töö oskuste parandamisele;
- ülesanded on selges, konkreetses ja lapsele arusaadavas sõnastuses
- ülesanded on mitmekesised

Töölehed sobivad kasutada nii õpperajal kui ka pärast õppekäiku lasteaias.

Töölehti saab täita iseseisvalt, paaristöona ja rühmatööna. Töölehed suunavad kasutama õppeteksti: sõnade lugemist, tähtede ja numbrite kirjutamist. Joonistamisülesanded aitavad kinnistada saadud informatsiooni.

## F. Õpperada

Looduse õpperada üks võimalus õues õppimiseks. Looduses liikumine, taimede ja loomade tundmaõppimine suunab lapsed nägema ja mõistma looduslikku tasakaalu. Lapsed õpivad hoidma nii oma lähemat kui ka kaugemat ümbrust. Õppekäike saab siduda õpperadadega. Õpperajal on kõikidel võimalus nautida vastavalt aastaajale looduse värviküllust, vihma- ja lumesadu, päikesekiiri, inimtegevust. Kuulata erinevaid hääli, puudutada oma käega erinevaid puid, lehti, kände, samblikke, mulda. See kõik tekitab hea enesetunde ning tegevust leiavad siit nii lapsed kui õpetajad. Õpperada pakub palju võimalusi praktilisteks tegevusteks. Looduse õpperadade teemat käsitles esmakordselt Johannes Käis. Ta töötas juba 1930. aastal välja ulatusliku juhendite ja vaatlusvihikute süsteemi. J. Käis on öelnud, et lapsele saab tõeliselt omaseks vaid see, mille ta on ise läbi töötanud ja läbi elanud (kogedes sealjuures nii edu, kui ka ebaedu), ühtlasi saab ta ainult sel juhul õppimisest rõõmu ja rahuldust. Sellisest inimesest kasvab mõtlej, loov isik (Eisen 1992). Peale selle on ka Eilart (1986) väitnud, et õpperajad on universaalseteks õppimispaikadeks nii noortele kui ka täiskasvanutele. Erinevad rajal liikujad omandavad saadava informatsiooni ilmselt küll erineva põhjalikkusega. Erinev võib olla läbijaile ka rajaemotsionaalne mõjuvus ja väärtus eri aastaegadel. Õpperada on lastele heaks vahendiks looduse praktilisel tundmaõppimisel. Eeskätt peavad looduse õpperajad olema kindla pikkusega, looduses märgistatud, ettekavandatud vaatluspunktidega ning kättesaadava informatsiooniga varustatud liikumisteed ja –rajad. Õpperajad on mõeldud eelkõige jalgsi läbimiseks. Kõigepealt peaksid rajad äratama lastes huvi looduse sesoonse jälgimise vastu. Neisse võiks lülitada lasteaia alatised vaatluspunktid, mis aitavad selgitada muutusi ja nende põhjuseid, olgu siis tegemist aastaajaliste või inimtegevusest tulenevate muutustega (Pae 1998). Näiteks peab Alunurm (1999) õpperaja juures tähtsaks koduloolisust ning sellepärast peaks see asuma lasteaia lähiümbruses ning sealt saadav teave peaks tuginema iga piirkonna looduse teema olemuse ja seoste tutvustamisel. Mõte on ka selles, et ühtesid ja samu loodusobjekte on eri aastaegadel kergem vaadelda. Tuntud kohas on uut avastada ja muutust märgata kergem kui tundmatus kohas. Norman (2005) põhjendub sellega, et määrav on tuntuse printsiip: lapsel tekib sinasõprus õpperaja objektidega. Laps saab erinevatel aegadel vaadelda ja uurida talle tuttavat loodusobjekti, areneb vaatlus- ja võrdlusoskus. Eriline suhe tekib lapsel õpperaja mingi kindlaobjektiga, kus laps on selle endale kui sõbra välja valinud. Reeglina saab väljavalitud objekt lapse poolt erilise huvi ja hoolitsuse osaliseks. Hea, kui õpperada on skemaatiliselt tähistatud ning mõned objektid oleksid pildistatud erinevatel aastaegadel. Peale selle on eelkoolieas tähtsal kohal käelised tegevused. Lastel loovust saab arendada mitmel viisil. Õpperajalt korjatud looduslikust materjalist saab meisterdada,

kaunistada ja käsitööd teha (Vienola 2003). Tähti ja numbreid või midagi muud võib joonistada liivale (Hujala 2004). Ka on töökasvatus eelkoolieas oluline, mida saab teostada õpperajal. Marjade, seente, ürtide korjamine on loodusega tutvumine kui ka elatumisallikas. Saame kasta lilli ja hoolitseda lindude eest (Vienola 2003). Üldjoontes peab õpperada võimaldama huvi tärkamist ja ilu avastamist igas kivis, kännus ja metsahäilus. Soovitavalt lõpeb rada taas lähtepunktis, mis hõlbustab sinna tulekut ja sealt lahkumist (Eilart 1986).

### **G. Käeline tegevus**

Looduslik materjal on värske ja kuivatatu: puulehed, puukoored, kasetoht, puuseened, seemned (vahtraninad), viljad, kõrred, kivikesed, sammal, samblikud, varred, taimed, õied, õisikud, käbid, tõrud, munad, oksad, teokarbid, päklikoored, takjanupud, urvad, liiv, kruus, turvas, linnusuled jne (Siilak 2009).

Värviõpetus ja kunstitegevus:

- Värvitoonide eristamine loodusobjektidel (puu, puuleht, tüvi jne), vaatlusraamil, binokliga ning näiteks šablooni värvimine.
- Värvitoonide rea märkamine ning kujundamine, maalimine: vikerkaar, taevast, lehed.
- Värvikaardi järgi loodusest sama värvi asja leidmine ning looduspildi kujundamine.
- Värvitabel – värvidele vastavate asjade leidmine ning vastava asja joonistamine, kleppimine.
- Värvi andvate taimedega paberi katmine või kujundamine
- Lemmikvärvi otsimine ja märkamine ning näiteks selle asja joonistamine
- Värvid lähedalt ja kaugelt vaadates ( puud, mets, vesi jne) ja näiteks pildi maalimine

Kõiki eelpool nimetatud õuetegevusi on võimalik rakendada erinevate ainete ja teemade õpetamisel. Tavaliselt viiakse õuetunde läbi kehalise kasvatus ja loodusõpetuse tundides, kus looduse side ainega on kõige märgatavam. Lapsi õue viies võib aga märgata, kuidas neil tekib huvi ka tunniväliste asjade ja nähtuste vastu, mis tihti hõlmavad hoopis teisi ainevaldkondi. Looduskeskkonnas õppimine ongi põnev just seetõttu, et keskkond ise on integratsiooniallikaks ja hõlbustab seoste loomist erinevate ainete vahel

## 2. ÜLEVAADE KEELEKÜMBLUSEST

Eestisse jõudis keelekümblusprogrammi idee Kanadast. Sealt on üle võetud nii didaktilised põhimõtted, metoodika kui ka programmiga liitumise põhimõtted. Samuti peetakse meil väga oluliseks programmi teaduslikku uurimist ja tulemuste jälgimist. Õpetajate koolitus sai alguse Kanada koolitajate käe all, samuti on Kanada koolitajate kaasabiga loodud oma koolitajate rühm Eestis.

*Kanadas* võeti teise keele kümblusprogrammid kasutusele 1956. Aastal Montrealis. Eesmärgiks oli luua valdavalt prantsuskeelses Quebecis elavaile inglise keelt kõneleivale õpilastele võimalus omandada Quebeci ainuke ametlik keel – prantsuse keel. Määravaks sai vajadus tõhusama keeleõppemetoodika järele, kuna ei olnud rahul teise keele, s.o prantsuse keele traditsiooniliste õppeprogrammide tulemustega. Keelekümblus osutus sedavõrd edukaks, et lastevanemate nõudmisel hakati programmi kasutama kogu riigis. Kanadas on keelekümblusklassid laialt levinud ja end õigustanud. Keelekümblusprogrammid on Kanadas väga edukad ja praeguseks õpib neis klassides üle 300 000 õpilase. Toetudes Kanada kogemustele, on seda metoodikat rakendatud mitmes riigis, sealhulgas Soomes, Jaapanis, Austraalias, Hispaanias ja USA-s (<http://kke.innove.ee/>). Soomes on 1987. aastast alates rakendatud Kanada eeskujule toetuvat varast täielikku keelekümblust. Keelekümblusõpe sai alguse ühes Vaasa lasteaias kuueaastastest lastest koosnevas rühmas. Praegu võtab Vaasas rootsi keele kümblustest osa umbes 400 soomekeelset last ja nende hulk kasvab pidevalt. Tänu Vaasas saadud headele tulemustele on keelekümblus levinud kiiresti ka mujale.

Ühtekokku osaleb Soomes varases täielikus keelekümblustes ligikaudu 3000 last. Peale selle on Soomes arvukalt niisuguseid keelekümblusmeetodit rakendavaid lasteaedu, kus lapsed rootsi keele asemel kümblevad näiteks inglise keeles. Osalist keelekümblust pakutakse lastele muu hulgas Helsingis ja Turus. Soomes valitakse kümbluskeeleks sageli riigi teine ametlik keel ehk rootsi keel. Selline lahendus on otstarbekas muu hulgas õppematerjalide ja õpetajate olemasolu seisukohalt. Soome kakskeelsusest tulenevalt on kümblusõpilastel võimalik rääkida kümbluskeelt ka väljaspool kooli ja kasutada nõnda ära need mitmekülgsed harjutusvõimalused, mida kakskeelne lähiümbrus pakub. Rootsi keele õppimist on kerge toetada nii massiteabevahendite kui ka isiklike suhete abil.

Rootsi keele kümbusel Soomes on seega samu eeliseid mis prantsuse keele kümbusel Kanadas. Juhul kui kümbuskeel erineb riigikeelest, on õpetajaid ja õppematerjale leida raskem.

Ka Soomes on kümbusõppe eesmärgiks funktsionaalne mitmekeelsus. Erinevalt Kanadast vajavad Soome lapsed tulevikus peale maa ametlike keelte tõenäoliselt ka teisi keeli. Varakult omandatud teine keel on seega heaks hüppelauaks uute võõrkeelte omandamisele. Soome vajaduste jaoks kavandatud keelekümbusmudel püüabki pakkuda õpilastele võimalust saavutada paljude keelte aktiivne ja mitmekülgne oskus koos eelarvamusteta suhtumisega võõrastesse keeltesse, kultuuridesse ja inimestesse. Seetõttu tutvustatakse kümbusõpilasi kolmanda ja neljanda võõrkeelega juba algklassides. Funktsionaalse mitmekeelsuse saavutamise seisukohalt on tähtis ka see, et võõrkeeli õpetatakse didaktiliselt samade meetodite abil, millega õpetatakse ka rootsi keelt (Buss 1997). Kanada keelekümbusprogrammi mudelit kasutatakse ka Hispaanias Kataloonias, kus hispaaniakeelsed lapsed õpivad katalaani keelt. Sama mudeli järgi õpitakse Baskimaal baski keelt, Šotimaal gaeli keelt ning Irimaal keldi keelt.

## **2.1. Keelekümbusmetoodika põhimõtted**

Mõistest endast lähtuvalt on keelekümbus olemuselt rikastav programm, mille eesmärgiks ei ole asendada üht keelt teisega või muude ainete õpetamist keeletundidega, vaid lisada õpilase pagasisse veel ühe keele oskus.

### **2.1.1. Keelekümbusprogramm**

Keelekümbusprogramm on keeleõppe programm, mille eesmärgiks on anda õpilasele teise keele funktsionaalne oskus, mis võimaldab integreeruda ühiskonnas, kaotamata oma emakeelt ja rahvuslikku identiteeti.

Keelekümbus on kakskeelse õppe levinuimaid ja põhjalikumalt läbi uuritud ning efektiivsemaid vorme. Keelekümbuse eesmärk on saavutada õpilase võrdselt head oskused nii emakeeles kui ka teises keeles, sihtkeele kultuuri mõistmine ja väärtustamine (Vare 2004).

### ***Keelekümblusprogrammid jagunevad järgmiselt.***

A. Vastavalt eale:

aa) varane keelekümblus – alustatakse lasteaiast;

- varane täielik keelekümblus, kus programmi algetapil toimub kogu õpe ainult teises keeles;
- varane osaline keelekümblus, kus programmi algusest kuni lõpuni on kõrvuti kasutusel kaks õppekeelt, nii emakeel kui ka sihtkeel;

ab) edasilükatud keelekümblus – 8–10-aastased lapsed. Enne seda on sihtkeelt juba lasteaias ja/või algkooli varasemates klassides õpitud;

- täielik keelekümblus;
- osaline keelekümblus;

ac) hiline keelekümblus – 5.–6. klassist, kus ühe kuni kahe aasta jooksul toimub kogu õppetöö (emakeeletunnid välja arvatud) teises keeles. Sellele järgneb kakskeelse õppe periood, mille puhul osa aineid õpitakse emakeeles ja osa sihtkeele kaudu.

B. Vastavalt teise keele mahule õppekavas:

- täielik keelekümblus – 100 protsenti õpetusest sihtkeeles;
- osaline keelekümblus – 50 protsenti õpetusest sihtkeeles.

Kõigi kolme variandi puhul – erinevast algusajast hoolimata – osaletakse programmis põhikooli kestel. Seega võimaldavad kõik kümblustüübid – nii varane, keskmine kui ka hiline – mõjutada õpilase keeleoskuse arengut ja saavutada seatud eesmärk just kohustusliku põhihariduse raames. Keelekümblusmetoodika eelis on see, et see ei eelda keskkonnamuutust. Laps läbib emakeelses keskkonnas, ainult õppetöö käib eesti keeles.

### 2.1.2. Keelekümbluse üldpõhimõtted (Vare 2004).

- Programmi kasutatakse harilikult olukorras, kus õpilastel on sihtkeelega vähe kokkupuudet.
- Eesmärgiks on rikastav kakskeelsus, mis tähendab, et keelekümblusprogramm võimaldab omandada keele heal või väga heal tasemel ja toetab ühtlasi õpilase emakeele arengut.
- Keelt õpitakse kasutamise kaudu: õpitav keel on ühtlasi õppekeel.
- Õppetöö aluseks on ühtne riiklik õppekava, mis tagab teadmiste vastavuse riiklikule haridusstandardile.
- Kümblusklassi õpilastel on kõigil sama emakeel.
- Programmi algul on kõik õpilased võrdses olukorras: nad ei oska õpitavat keelt veel üldse või oskavad seda väga vähe.
- Kümbluskeele õpetaja valdab teist keelt emakeelena. See on tähtis kahel põhjusel:

1) emakeele kõnelejana saab õpetaja keelele läheneda mitmekülgsemalt ja loovamalt, mis keelekümbluse puhul on äärmiselt oluline;

2) õpilane jäljendab õpetaja keelekasutust ja seepärast peab see olema võimalikult täiuslik.

- Ka aineõpetaja peab sihtkeelt perfektselt valdama ja seetõttu on siingi eelistatud emakeelekõneleja või täielikult kakskeelne õpetaja.

- Kümblusõpetaja kasutab õpilastega suheldes kõigis olukordades ainult teist keelt, kuigi ta oskab ka lapse emakeelt (saab sellest vähemalt aru). See on vajalik selleks, et õpilase teise keele kasutus muutuks kergemini automaatseks, tekiks seos keele ja isiku ning olukorra vahel. Õpetaja ei tohiks tõlkida lastele materjali emakeelde, sest siis kaob neil vajadus end pingutada ja jäädaksegi lootma tõlkele. Õpilase emakeelt võib õpetaja kasutada vaid erandkorras (nt õnnetuse puhul).



- Programmi jooksul õpitakse kõiki aineid tsüklite/aastate kaupa kord ühes, kord teises keeles, nii et lõppkokkuvõttes omandatakse kõigi ainete sõnavara mõlemas keeles. Korraga kasutatakse ainult üht keelt, materjale ei tõlgita kümbluskeelest emakeelde, sõnavara ei esitata rööpselt mõlemas keeles.

Keelekümblyuse puhul on õpetaja keeleoskus väga oluline. Peale õpilaste esimese keele oskuse peab õpetaja valdama kümblyuskeelt emakeele tasemel. Õpetaja on õpilaste jaoks sageli ainuke uue keele eeskujud klassis. Õpilasi jälgides ilmneb, et nad kasutavad täiesti samasugust keelt nagu õpetaja. Kui õpetaja räägib aktsendiga, siis teevad seda ka õpilased.

Varane keelekümblyusprogramm lasteaedades on suunatud 5–6-aastastele.

Programm vastab laste ealistele iseärasustele ja arvestab kultuuritraditsioone. Lastega korraldatakse keelekümblyusmetoodikal põhinevaid arendavaid tegevusi ja mängu. Nii ei omanda lapsed mitte ainult keelt, vaid saavad teadmisi, õpivad tundma mõisteid “vastastikune mõistmine”, “koostöö”, “enesehinnang” jms (Belova 2003).

Lapsed alustavad keele õppimist ning põhiohk on suulisel väljendusoskusel holofrastilise keeleõppe kaudu. Õppetöö toimub ainult eesti keeles. Õpetaja kasutab ainult teist keelt, kuid lapsed võivad õpetaja poole pöörduda ja omavahel rääkida emakeeles. Et laps ei kardaks uut keelt kasutada, ei parandata algul ta vigu.

Keelekümblyusprogramm lasteaias kestab lapse seitsmeaastaseks saamiseni ning jätkub koolis keelekümblyusprogrammina. Kaheksa-aastaselt hakkavad lapsed vene keelt õppima, seejärel lisanduvad teised õppeained vene keeles.

Varase täieliku keelekümblyuse eelised S. Vare (2004) järgi.

- 1) Väike laps on keelele vastuvõtlikum. Ta ei teadvusta õpet veel tööna, vaid omandab keele nagu muuseas, loomulikul viisil. Kindla metoodika abil, oskuslikult suunatud tegevuse kaudu püütakse järele aimata neid tingimusi ja luua analoogiline olukord sellega, milles laps õpib oma emakeeles rääkima.

- 2) Selle variandi puhul ei sõltu õppe tulemuslikkus, kõneoskuse areng veel laste vaimsete võimete erinevusest. Keskmisest väiksemate võimeteaga laps õpib teises keeles kõnelema niisama hästi kui keskmisest võimekam.

3) Varases eas omandab laps teises keeles aktsenditu, emakeelekõneleja sarnase häälduse.

4) Varane algus pikendab keeleõppe aega ja tagab sellega ka parema oskuse.

Varase täieliku keelekümbeluse korral õpib laps lugema ja kirjutama kõigepealt teises keeles ja alles seejärel emakeeles. Vanemais aga võib see esimesel pilgul tekitada kartust emakeele arengu pärast. Kuid seda küsimust on 30 aasta jooksul eri maades hoolikalt uuritud ja kõikjal on jõutud samale järeldusele: mingit ohtu lapse emakeele arengule siit ei tulene. Mõningat mahajäämust on küll täheldatud programmi algjärgus, kuid see ei anna põhjust muretsemiseks: mahajäämus on ajutine ja kaob kiiresti pärast seda, kui emakeeleõpe sisse tuleb. Seejärel emakeele areng isegi hoogustub, ületades nende laste taseme, kes on tavaprogrammi järgi kogu aeg emakeeles õppinud (Vare 2004).

Soome kogemuse põhjal võib väita, et end ei õigusta ka selline viis, kus lugema ja kirjutama õpetatakse ühtaegu mõlemas keeles. Soomes katsetati seda esimese kümbelusrühma puhul, vastu tulles vanemate soovile, kellele uus lähenemisviis tundus esialgu liiga hirmutav. Hilisemad võrdlevad uurimused aga näitasid, et tegelikult mõjus see laste emakeele arengule hoopis pidurdavalt (Vare 2004). Ü. Rannut (1999) ütleb, et üks varase lugemaõppimise meetod on täissõnameetod, mida tasuks kasutada eesti keele õpetamisel muukeelsetele lastele. Varase täieliku keelekümbeluse korral, kui laps õpib kõigepealt lugema ja kirjutama sihtkeeles, võiks see meetod hästi sobida. Häid tulemusi on sellel meetodi kasutamisel saavutatud rootsi keele õpetamisel hispaania ning türki perekondadest pärit lasteaialastele Stockholmis Rinkeby linnaosas, kus valdava osa elanikest moodustavad sisserändajad.

Programmiga alustati 1991. aastal Rootsi ja Taani ühise katseprojekti raames. Eesmärgiks oli tõhustada muukeelsete laste kooliks ettevalmistust, tugevdada nende üldist intellektuaalset arengut, et neil oleks kergem alustada õppimist teises keeles. Taanis rakendatakse täissõnameetodil lugemaõppimist Koge lastekodus. Rinkeby kogemused näitasid, et täissõnameetodiga õppisid lodusalt lugema isegi need lapsed, kes kannatasid kõnehäire ning düsleksia all. Selle meetodi eesmärk ei ole õpetada lapsele teatud tähtajaks teatud arv sõnu või tähti, vaid stimuleerida teda lugema.

Täissõnameetodi tähtsaimad töövahendeid on sõnasedelid. Neid on kahes suuruses: väiksemad on lapsele individuaalseks kasutamiseks, suuremad aga tahvlile või seinale asetamiseks ning koos lugemiseks. Soovitav on kinnitada sedeleid ka mööbli jm külge – nii harjub lapse silm lugema

enda ümber olevate asjade nimetusi.

Täissõnameetodil lugema õppinud lapsed loevad tavaliselt juba viiendal, kuuendal eluaastal lodusalt igasugust teksti nii trüki- kui ka kirjatähtedega.

Ü. Rannut (1999) soovib eesti keele õppe edendamiseks eelkoolieas katsetada kindlasti täissõnameetodit. Selle kasutusel varases keelekümbuses on lugema õppimine seostatud eesti keele õppimisega. Laps omandab mängides nii sõnavara kui ka lugemisoskuse. Lugemisoskus on aga kõigi teadmiste omandamise ning heade tulemuste saavutamise alus keelekümbuse järgmisel astmel.

Kõne ja psüühiliste õppeprotsesside seoste arvestamine võimaldab määrata õpitegevuse jõukohasuse astme, võimaldab mõista, millest ja missugustes situatsioonides laps kõneleb ja kõnest aru saab, missuguseid keelevahendeid valdab.

Üle Rannut (2005), toetudes Oksaare, Shrumi ja Glisani seisukohtadele, väidab, et eesti keele õppe alustamine 1. klassis või eelkoolieas langeb kõige viljakamasse keeleõppeperioodi inimese elus. Selles eas omandab laps teise keele kiiremini, saavutab õigema häälduse ning saab paremaid tulemusi. Eri maade kogemused sellel alal on näidanud, et varane teise keele õpe mõjub hästi laste keelelisele arengule:

- laps on keelele vastuvõtlikum;
- omandab teise keele aktsendita;
- saavutab teise keele parema oskuse kui hilisemas eas;
- areneb kognitiivselt, maailmapilt avardub;
- omandab edaspidi kiiremini teisi keeli;
- omandab sihtkeeles õppides hea analüüsioskuse (Soll 2004).

Keelekümbusrühmades õpitakse eesti keelt seda aktiivselt kasutades, lasteaias tegevustes osaledes. Keelekümbuse eesmärgiks on võrdselt head oskused nii emakeeles kui eesti keeles ja teistes võõrkeeltes. Laps omandab keelekümbusmeetodil eesti keelt samal viisil nagu väikelaps omandab oma emakeelt: eelkõige kuulamise, eeskujude ja arusaamise kaudu.

Hiljem kanduvad eesti keele vahendusel omandatud teadmised üle vene keelde. Seega ei ole tähtis õppekeel, vaid see, et õpitav materjal oleks lapsele selge ja arusaadav.

Lasteaia keelekümbelusrühma üldine eesmärk on õpetada lastele keelt loomulike situatsioonide kaudu ning tutvustada vene keelt kõnelevale lapsele eesti rahvakultuuri, kuid samas säilitada ka tema rahvustraditsioonid.

Õppetöö üldeesmärgid on: kujundada lapse toimetulek keelekümbelusrühmas, anda üldiseid teadmisi (matemaatilised mõisted, kirja- ja lugemisoskuse eeldused, käelised tegevused, äratada huvi avastamise ja uurimise vastu), valmistada laps ette keelekümbelusprogrammi jätkamiseks koolis. Kogu õppe- ja kasvatustegevus toimub vaid kümbeluskeeles. Lapsed omandavad keele loomulikus sotsiaalses keskkonnas suheldes ning mõtestatud tegevustes.

Keelekümbelusõpetaja räägib lastega ainult keelekümbeluskeelt, vanematega aga lapse emakeelt. Keelekümbelusprogrammis peab õpetaja kindlustama selle, et lapsed saaksid aru tema öeldust. Kasutatakse erinevaid õpetusviise, näitlikustatakse ja korratakse mõtet teiste sõnadega, seletatakse üle. Õpetajaga püüavad õpilased rääkida keelekümbeluskeeles ja õpetajad innustavad neid selleks. Mõned lapsed tõlgivad seda, mida õpetaja ütleb. Nii saab õpetaja tagasisidet selle kohta, kuidas temast aru saadi (Belova jt 2005).

Esimesel poolaastal integreerub laps keelekümbelusrühma ja tutvub uue keelekeskkonnaga. Argipäeva rutiinide najal saab laps kiiresti selgeks igapäevatoimingutes kasutatava sõnavara (riietumine, söömine, tervitamine, reeglid, päevaplaan jne).

Esimese aastaga suudab laps aru saada õpetaja kõnest, suudab end õpitud sõnavara piires väljendada eesti keeles (igapäevategevused, läbitud teemad). Laps mõistab õpetaja antud korraldusi. Lapsel on motivatsioon kuulata õpetaja juttu ja juhendeid eesti keeles, isegi kui tekstis on võõraid sõnu (Belova jt 2005).

Keelekümbelusprogrammi eesmärgiks ei ole asendada üht keelt teisega või muude ainete õpetamist keeletundidega, vaid lisada õpilase pagasisse veel ühe keele valdamise oskus. Keelekümbelusrühmas ei kasuta õpetaja tõlkimist, vaid kordamist ja näitlikustamist. Keelekümbeluse tähtsamaid printsiipe on see, et keeleõpe ei tohi mõjutada laste kultuurilist identiteeti. Õpetamisel võetakse arvesse laste oma kultuur ja tutvustatakse ka teise keele kultuurist pärit tavasid ja kombeid.

Logopeedilised probleemid ei takista teise keele õpet. Keelekümblusprogrammi kohaselt omandab laps teise keele oma emakeele tasemel, mis tähendab, et laps areneb muus keeles niisama kaugele, kui kaugele on ta arenenud oma emakeeles.

Keelekümblsruhmas on lastel keelega harjumiseks terve päev. Õhkkond peab olema kodune ja turvaline.

### 3. ÕUESÕPPE JA KEELEKÜMBLUSE MEETODITE RAKENDAMINE LASTEAIA

#### VANEMAS RÜHMAS

Õuesõppe on kõiges, mis meid ümbritseb ja seda saab kasutada lõimitult igas ainevaldkonna ning kõikides õppe ja kasvatustegevustes.

M.Põlluste (2003) lisab, et seoste leidmine ja osadest terviku loomine on igati loomulik ja vajalik.

#### •Keel ja kõne

Suhtlemist alustab laps eeldusel, et ta saab midagi uut teada või oma mõtteid- tundeid jagada. Seega on täiskasvanu rool olla heatahtlik abistaja ja tegevuste reguleerija (Karlep 1998), Kuna loodus pakub avastamisrõõmu ja tekitab küsimusi, siis nendele vastuste leidmine ongi üks loodusõpetuse eesmärkidest.

Täiskasvanuga suhtlemisel arenevad lapsel vestlusoskused seda kiiremini, mida konkreetsem ja lapse maailma haakuvam on teema. Loodusõpetuse kaudu toimub nähtuste, objektide tähenduste ja nimetuste õppimine, sest suhtlemiseks ja ümbritseva kirjeldamiseks vajab laps piisavalt sõnavara.

#### •Matemaatika

Matemaatika on üheks loodusteaduseks selles mõttes, et ta võimaldab käsitleda hulgasi, geomeetrilisi ning loogilisi probleeme (Lukki 2001)

Õuesõppe läbiviimisel on olulisel kohal arvu ja numbri mõisted, erinevad mõõtühikud ja nende kasutamine võimalused. Looduskeskkond pakub suurepäraseid võimalusi erinevate kujundite eristamiseks, võrdlemiseks, järjestamiseks jne. Läbi mängude, kus on ühendatud loodus ja matemaatika, arenevad lapsel tahtemadused ja vaimsed võimed (Sikka 2005).

Loodusõppe ning matemaatika eesmärgid kattuvad eelkoolieas osaliselt ja nende saavutamisel tuleb kasutada enam loodusliku päritoluga esemeid (Tärn 2010).

#### • Kunstiõpetus

Kõikidel aegadel on loodus olnud kunstnikele inspiratsiooniallikaks. Kui lastel on kunst kaudu

ümbritsevat maailma avastada , kasvab ta enesekindlamaks ja tunneb end hästi mitmesugustes tegevustes ( Vahter 2005)

Erinevate värvuste aj kujundite kooskõla ümbruses mõjutab emotsioone.

- Muusika

Ümbritsevat maailma õppides tajub laps selle helisid. Muusika helid, mis kujutavad loodushääli või nähtusi, on omakorda emotsioone tekitavad ning pakuvad tuge loosalaste teadmiste omandamisel (Timoštšuk 2005).

- Liikumine

Liikumisharjutuse käigus tuleb tähelepanu pöörata looduses liikumise esmastele reeglitele. See tähendab, et loodus soodustab teabe saamist turvalise liikumise ja maailmas valitsevate seaduspärasuste kohta. Liikumine rikastab teadmisi ja kogemusi ning valmistab last ette edasiseks eluks. Ka Dahlgren L.O. Ja Szczepanski( 2006) leiavad, et looduskekskond võimaldab lapsel saada motoorse, tunnetusliku ja keelelise arengu jaoks tähtsa kinesteetilise kogemuse.

#### **4. PRAKTILINE TEGEVUS TALLINNA VINDI LASTEAIAS**

Käesoleva töö autor on läbi viinud praktilised tunnid Tallinna Vindi lasteaias 01.05-06.06. 2014 ajavahemikus, 5-7 vanuse lastele, osales 36 last kahest rühmast.

Tallinna Vindi lasteaed asub Kristiine linnaosas, lasteaia ümber on pealmsel eramajad, see tähendab, et lasteaed asub vaikes ja looduse rikkasse piirkonnas.

Praktilised tunnid on läbi viidud vene lasteaias mitte emakeeles lasteaia õuealal ja lasteaia

kõrvalasuvas pargis. Praktilistele tundidele eelnes ja järgnes laste küsitlemine.... Läbi viidi praktilised tunnid kolmel erineval teemal. Ühe rühma lapsed õppisid samu teemasid traditsioonilisel meetodil ehk klassiruumis, teine rühm õppis samu teemasid õues.

Uuringus osalesid ka lasteaia õpetajad, kes täitsid küsitlusankeedi. Selgitasin lasteaia õpetajate arvamust õuesõppe meetodite kasutamise kohta

Praktiliste tundide eesmärk uurida õuesõppe meetodite kasutamise mõju keelekümbelusrühmas.

Ülesandeid:

selgitada välja laste teadmised erinevates valdkonnades ja andmete võrdlemine enne ja pärast uuringute läbiviimist

- Lasteaia õpetajate arvamuse uurimine õuesõppe meetodite kasutamise kohta

##### **4.1. Metoodika ja uuringute läbiviimine**

1) Küsitlus lasteaia õpetajate seas

Küsitlus oli läbi viidud mai kuu jooksul keelekümbelus õpetajate hulgas.

Kasutades keelekümbeluse keskuse lehekülge internetis saime järgmiseid andmed: Tallinnas 11 lasteaia millised töötavad keelekümbelus programmi järgi, iga lasteaias vähemalt 2 vanema keelekümbelus rühma. Küsitlus oli suunatud lasteaiaõpetajatele, kes tegelesid lastega vanuses 5-7 aastat. Läbi lasteaia juhatajate jaotati 40 ankeeti, täidetult saadi tagasi 24 ankeeti. Ankeedis küsiti



mida õpetajat teavad õueõppest, kas nad proovisid kunagi õuetundi läbi viia, kas on olemas nendel võimalus teha sellist tundi jne (lisa 8).

2) Praktilised tunnid oli läbiviidud Tallinna Vindi lasteaia, „Sipsiku“ ja „Pääsukeste“ rühmades, uuringus osalesid 36 last, kahest keelekümblus rühmast. Mõlemates rühmades on täiskeelekümblus, lapsed on 5-7 aastased. Mõlemates rühmades jälgiti tavatundi ja lastemängu, samamoodi mõlemates rühmades oli korraldatud laste teadmiste kontrollimine uuringu alguses ja lõpus. Teadmise hindamise jaoks on arvestatud erinevaid materjale ja soovitusi raamatutest „Portfoolio lapse arenguloost“ (Sirje Almann), „Valmistume kooliks“ (Pilvi Kula), „Eesti keel tirtsudele ja põnnidele“ (Ly Krikk) ja oli arvestatud eeldatavad 7.aastase lapsi tulemused, millised on kirjeldatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavas. (lisa1)

Ühes rühmas oli ka korraldatud praktilised tunnid õuesõppe meetodite kasutamisega. Sai hinnatud laste teadmisi lindude, putukate kohta, antud erinevaid matemaatika ülesandeid.

Iga õige vastuse eest laps sai hindeid, sõltuvad pallidest oli määratud laste teadmiste tasemed.

Tulemused on fikseeritud tabelitesse (lisa2) . Uuringu lõpus veel kord kontrolliti laste teadmised mõlemates rühmades. Tulemused samamoodi on fikseeritud tabelitesse ( lisa3).

Uuringute alguses selgus, et „Sipsikute“ rühmal oli juba kogemus õuesõppe meetodi kasutamises õppetöös. Aga „Pääsukeste“ rühmas selline kogemus täiesti puudus. Sellest lähtuvalt oli kokku lepitud õpetajatega ,et mõlemates rühmades käsitletakse kuu aja jooksul sarnaseid teemasid. Rühm „Sipsikud“ ei kasuta üldse õuesõppe meetodid, „Pääsukeste“ rühmas oli läbi viidud tunnid õues. „Pääsukeste“ rühma tegevuste läbiviimist vaatlusid ka rühma õpetajad, kes olid sõltumatute ekspertide roolis.

#### **4.2.Laste teadmised enne uuringu algust**

Mõlemad rühmad töötavad täiskeelekümblus programm järgi. Mõlemates rühmas on 5-7 a. lapsed. Rühmad on komplekteeritud niimoodi, et lapsed on vaimselt tasemelt võrdsed. Kui rühmi komplekteeriti, siis alguses oli selge ka, et „Sipsikute“ rühma lastel vaimne areng on natuke kõrgem kui „Pääsukeste rühmas“

#### *Eeluuring.*

Teadmiste kontrollimine toimus kolme teemade hulgas, maksimaalselt laps võiks saada 36 punkti (

12 paali lindude teema eest, 8 palli putukate teema eest ja 16 paali mateematika teema eest).

Kõrgtase(36-29 palli) : Laps teab kõiki putuka nimetused, oskab eristada putuka suurust ja tegevus (roomab/lendab) . Laps teab lindude nimetused ja oskab eristada, kas see on ränd- või paigallind. Laps tunneb numbrimärke; kirjeldab esemete asukohta ümbritsevate esemete suhtes, teab ja eristab põhivärvid, oskab arvutada.

Keskmine(28- 19palli): Laps teeb mõned vead putuka eristamise ajal ,ajab segi nimetused või ei oska seletada kas see putukas roomab või lendab. Laps teeb mõned vead, mitte alati oskab põhjendada oma valikut. Teeb mõned vead arvutamise ajal, ajab segi värvid, teeb mõned vead lindu eristamise ajal või ei erista ka see on paigal- või rändlind.

Nõrk: (18 palli ja vähem) Laps ei eristada putukaid, ei tea mis värvi nad on. Ajab segi putukate suurust. .Laps tihti teeb vead, ei tea põhivärvi, teeb vead eseme asukohta kirjeldamise ajal, teab vead arvutamisel. Laps ajab segi lindude nimetused ja ei erista paigal-ja rändlindu.

Eeluuringu ajal „Sipsikute „ rühmas lapsed näitasid väge head teadmised, „Pääsukeste „ rühmas tulemused oli madalam.

	„Sipsikud“		„Pääsukesed“	
Tasemed	laste arv	Protsent (laste arvust)	Laste arv	Protsentides
Kõrge (	13	73	5	28
keskmine	4	22	9	50
Nõrk	1	5	4	22

*Tabel 1 Laste teadmiste tasemed enne praktiliste tundide läbi viimist. Teema „Linnud“*

	„Sipsikud“		„Pääsukesed“	

Tasemed	laste arv	Protsent	Laste arv	Protsentides
Kõrge	12	66	12	66
keskmine	6	44	6	44
nõrk	0	0	0	0

Tabel 2 Laste teadmiste tasemed enne praktiliste tundide läbi viimist. Teema „Putukad“

	„Sipsikud“		„Pääsukesed“	
Tasemed	laste arv	Protsentides	Laste arv	Protsentides
Kõrge	13	73	5	28
keskmine	5	28	9	50
nõrk	0	0	4	22

Tabel 3 Laste teadmiste tasemed enne praktiliste tundide läbi viimist.. Teema „Matemaatika

Uuringu andmed näitavad, et laste teadmiste tase „Sipsikute“ rühmas üldiselt kõrgem, rühmas ainult 5% lapsi näitasid nõrgemaid teadmisi „lindude“ teema osas. Teemade „Linnud“ ja „Matemaatika“ „Pääsukeste“ rühmas keskmise tasemega lapsi umbes pool rühma ja siis üks neljandik teavad piisavalt hästi. Ülejäänud lapsed näitavad nõrgad teadmised selliste teemade piiril. Lapsed ei erista linnud, ei saa otsustada kas lind pildil on paigal või rändlind. Raskusi tuli ka üleandega kus oli vaja kirjeldada esemete asutus teise esemete suhtes, ehk siis eessõnade kasutamine.

„Putukate“ teema suhtes mõlemates rühmades on võrdsed näitajad: rohkem kui pool rühma lastel kõrge teadmiste tase ja 40% lastel on keskmised teadmised.

### 4.3. Praktilise tunni kirjeldamine

Praktilised tunnid on läbi viidud mitte emakeeles rühmas „Pääsukesed“ Tallinna Vindi lasteaia õuealal ja kõrval.

Rühmas on 18 last ja see on täiskeelekümbel rühm. Lapsed õppivad keelekümbelprogrammi järgi teine aasta. Kõik rühma lapsed on venekeelse perest pärit. Rühm oli komplikteeritud niimoodi, et keele ja vaimse arengu tase oli võrdne. Enamik lapsi rühmas on 6 aastased, mõned sai juba 7 ja mõned, aasta alguses oli mõned 5 aastased lapsed, aga selle kevadeks juba kõik on saanud 6aastaseks. Kõik selle rühma lapsi lähevad sügisel kooli. Enamik lapsi lähevad eesti kooli või keelekümbelklassi vene koolis. Sellel aasta nendel on üks uus õpetaja, kellel oli eelnevalt 10. aasta jooksul töökogemus algkoolis ja lasteaias ta on esimene aasta; teise õpetajaga nad on koos juba kolmas aasta ja ta töötab lasteaias 15 aastad.

#### **4.3.1. Teema: “Kevad on käis”**

Tund on läbiviinud lasteaias õuealal ja tegevuste läbiviise jaoks oli kulunud umbes tund aega. Tegevuste vaatles rühma õpetaja, kes oli sõltumatu eksperdi roolis. Osales 16 last, vanuses 6-7 aastad.

*Eesmärgid ja ootavaid tulemusi:* laps teab ja oskab nimetada kevadetunnused, laps oskab lugeda eesti keeles, tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes, teab, peast eestikeelseid luuletusi, mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas, kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub õuealal.

#### **1) Vestlus**

Tunni alguses õpetaja suunab laste tähelepanu ilmale ja koos lastega otsustavad missugune on täna ilm. Vaatlevad pilve, jälgivad tuult „tuuleveski“ abil (õpetaja jagab lastele mänguasja “Tuuleveski”). Õpetaja palub lapsi käsi silmade ette panema (silmad kinni panna) ja kuulata tuult, siis mõni aja pärast küsib mida nad kuulsid. Õpetaja palub niisutada tuult ja rääkida millised lõhnad on õhus, mille järgi me saame aru, et tuli kevadaeg. Õpetaja ja lapsed räägivad ka aastaajast ja kevade tunnustest (Õpetaja küsib ja lapsed vastavad). Pärast õpetaja pakub lastele mängida.

#### **2) Orienteerumismäng „Luuletust kevadest“**

*Põhiline eesmärk:* õppida pähe üks luuletus, mis on seotud teemaga „Kevad on käis“

Lapsi on vaja jagada rühmadesse.

Selleks võib kasutada värvilised lindid ( 4 värvi: sinine, roheline, kollane, punane, valge). Lapsed võtavad kotist lindi ja seovad selle käe ümber. Pärast seda nad jagavad ennast rühmadesse lindi värvi järgi. Iga rühm saab kätte töölehte (lisa 4), kaardi koos juhiseiga, pliatsi ja pulgaliim.

Luuletus on jagatud ridade järgi, iga real on oma number ja rida on kirjutatud paberile ( paber on ka värviline), paberi tükid pandud pudelisse ja pudelid on peidetud lasteaia territooriumil. Lapsed pidi leidma kõik pudelid kasutades kaardi ja juhiseid ( lisa 5). Õpetaja seletab ka seda, et pudelist on vaja võtta ainult üks paber. Rühmad lähevad rajale 2 minuti intervallidega.

Kui lapsed leiavad pudeli, nad võtavad ühe paberitüki pudelist ja kleepivad seda sobiva tabeli lahtrisse, märkides ka mis värvi oli paberitükk.

Pärast orienteerumismängu kõik lapsed kogunevad õpetaja juures ja kõik koos kontrollivad luuletust. Luuletus lugeme mitu korda: iga rühm eraldi loeb oma luulemus, selle järgi loeme kõik koos.

Kui luuletus on kontrollitud, siis õpetaja pakub lastele veel mõned mängud.

### **3)Mäng „Kevadvihm“**

„Õpime õues mängides“ (Raadik, 2009)

Vahendid : ämber veega ja pritsimiseks kaseviht või veepüstol.

Väljaku äärtes on jooned, mille taga asud “kodu”. Keskel seisev juhtmängija küsib:” Kas te vihma kardate?” Mängijad vastavad: “Ei” ja jooksevad ühest “kodust” teise. Juhtmängija proovib kedagi veega pritsida. Tabatu on uus juhtmängija. Võidab see, kes pole veega pihta saanud või keda tabatakse viimasena.

•“Lausekett”

Mängijad seisavad viirus. Esimene ütleb lause algussõna, teine lisab järgmise ja võtab esimesel käest kinni. Sõnu lisatakse seni, kuni osatakse. Vaadake kui pika lausketi suutsid mängijad moodustada.

Sõnad peavad teemaga ”Kevad” seotud olla.

Mängimise pärast õpetaja pakub lastele natuke joonistada.

#### **4) Kunstitööd**

„Vihmavari“

Õpetaja annab lastele kriidid ja nad joonistavad asfaldi peale endale vihmavarjud.

Kui kunstitegevus on lõppenud, õpetaja koos lastega vaatavaid töid, arutlevad milliseid värvi kasutasid lapsed, mis kujuga tuli vihmavari ja miks kevadel tihti on vaja vihmavari kaasa võtta.

#### **5) Kokkuvõte**

Lastele meeldis orienteerimismäng, nad aktiivsel osalesid ja hasardiga otsisid kõiki pudelid. Selline tegevust tekkis kõige rohkem emotsioone, kui lastel küsiti mis nendele kõige rohkem meeldis. Kuna peamine tunni eesmärg oli luuletuste õppimine, siis kolm päeva pärast tundi läbiviimist paluti last korrata luuletus. Selles rühmas, kus oli luuletus läbi lugenud õueõppe meetodite abil 14 last suutsid korrata tervet luuletust, tehes ainult väikesed vead. Teises rühmas lapsed lugesid luuletus tava tunni jooksul ja selles rühmas ainult 10 last suutsid korrata terve luuletust peast.

*Õpetaja-eksperdi arvamus: oli hästi näha laste huvi tegevuste suhtes, märkasin et lastel peale tundi vähem probleemi oma asukohta kirjeldamisega ( ehk siis orienteerumisega ruumis või õuealal).*

*Laps: Muule, meeldis lauseid moodustama, see oli väga lõbus.*

*Teine laps: „ Oli huvitav mitte ainult vaadata kuidas keerleb „tuuleveski“ ,aga ka niisutada ja kuulata tuult. Kui mina pani silmad kinni siis hakkasin tundma tugeva magusa lõhna. Tekkis huvi kust ta tuli. Pärast tundi mina leidsin meie aias väikesed lilled, nendel oli väga magus lõhn. Varem ma seda ei märganud.“*

#### **4.3.2. Teema „Putukad“**

Tund on läbiviinud lasteaia õuealal, tegevuste läbiviise jaoks oli kulunud umbes tund aega. Tegevuste vaatles rühma õpetaja, kes oli sõltumatu eksperdi roolis. Osales 18 last, vanuses 6-7 aastad.

Eesmärgid: lapsed mõistavad, miks putukad on kasulikud loodusele, lapsed tunnevad erinevaid putukaid ja ämblikke ning teavad nende nimesid, oskab kirjeldada putukaid; liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;

### **A) Vestlus**

Lapsed koos õpetajaga lähevad õue lasteaia lagendikule ja teevad ringi, nad vestlevad erinevatel teemal: „Putukad, kellega kohtun kõige sagedamini. Putukas, kellega tahaksin kohtuda? Miks?“ Õpetaja alustab endast, räägib keda ta kohtub sagedamini ja keda ta tahab näha.

### **B) „Rongi sõit“ - õpperada**

Pärast vestlust õpetaja pakub lastele teha rongi sõitu. Lapsed teevad riivi. Õpetaja enne tundi peidab aias putuka kujud ( pildid või mänguasjad). Lapsed koos õpetajaga “sõidavad rongi peal” ja otsivad putukad. Rong liigub matemaatika valemite abil. Õpetaja küsib lastel kui palju on  $2+3$ ,  $4-1$ , jne. Üleanne lähendamise jaoks õpetaja koos lastega kasutavad kivid ja +,- märkide jaoks kasutatakse puuoksad. Kui lapsed ütlevad vastust, siis nad teevad nii palju samme. Näiteks: õpetaja küsib  $1+1$  ja paneb maale 2 kivi ( kivide vahel ta paneb oksad, millised moodustavad + märgi), lapsed ütlevad vastust ja ise panevad = märgi ja nii 2 kivi. Selle järgi nad teevad kaks sammu. Õpetaja suunab ise rongi liikumist, kas teevad 2 sammu paremale või vasakule. Kõik tegevus toimud lagengikul.

Iga leitud putuka juures õpetaja vestleb koos lastega, otsustades kes see on, kas ta on suur või väike, mis värvi ta on, kus ta istus põssade sees, lehe all jne) . Mõne puutuka juures teevad lapsed ülesandeid. Näiteks: lepatriinu juures mängivad näpumängu

### **C) näpumäng**

„Lepatriinu“ (Naudi jt 2010) .

Punane ta kleidike (näita oma seljas punast „kleidikest“)

täppe peal on veidike (tee sõrmega õhku täppe).

Teeb me ümber suure tiiru (nimetissõrmega „tiiruta“ enda ümber)

nimeks tal on lepatriinu.

Pärast vestlust ja mängu võtame putuka "rongi" peale . Kui lapsed leiavad ämbliku, siis mängivad koos õpetajaga pakutud mängu.

#### **D)Mäng „Ämblikuvõrk“ (Järvela 2009)**

Vajalikud vahendid: tugevamast lõngast lõngakera.

Teeme lastega ringi, mängujuht ütleb 1 ja viskab lõngakera nii, et hoiab nõõri otsa tugevalt oma peos ühele lapsele, kes ütleb järgmise arvu ja viskab lõngakera edasi järgmisele lapsele, ise hoides lõngast kinni jne. Nii moodustub „ämblikuvõrk“. Viskame niipalju, kui lapsi on. Seejärel täpselt samadele lastele tagurpidi tagasi, et saaks lõngakera jälle kokku kerida (loendame numbreid 20...1).

#### **E) mäng „Kes ma olen“**

Kui kõik putukad on leitud saame kokku 9 putukaid (lepatriinu, kiil, ämblik, liblikas, vihmauss, tigu, sipelgas, mesilane, kärbes) siis kogunevad kõik lapsed lagendikul. Õpetaja räägib , et putukad tahavad mängida.

„Õuesõppe mängude kogumik“ (Järvela 2011)

*vahendid:* putukate pildid, sildi kinnitusvahend (haaknõel, pesupulk vms.)

Ühele mängijale või ühele paarilisele kinnitatakse seljale looma pilt või silt looma nimega nii, et ta ise seda ei näe.

Nüüd tuleb tal hakata ära arvama, kes ta on, küsides kaaslaselt küsimusi. Kaaslane saab vastata kas "jah", "ei" või "võib-olla".

Kui üks paarilistest on ära arvanud, siis hakkab arvama teine.

#### **F) Vaatlused ja katsed**

##### **•Puupakkude vaatlus**

Pärast mängu kõik lähevad puu juurde paar päeva enne õpetaja paneb puu juures ka puupakk. Neid saab tõsta ja vaadata millised putukad sinna kogusid) ja vaatlevad teda koos õpetajaga.

Arutatakse lastega, miks on aeg-ajalt vajalik puude mahavõtmine. Vaadeldakse, mõistatatakse missugune puu võis olla . Samas vaatlevad ja uurivad lapsed, missugused putukad askeldavad



puupaku all ja ümber.

### •**Katse ja vaatlus: putukate liikumine**

Katsetatakse, mis juhtub erinevate putukatega, kui nad satuvad vee äärde, kohtuvad teiste putukatega või jõuavad takistusteni. Pannakse tõkkeks oksaraage, kivikesi või paberit. Vaadeldakse, kas putukad liiguvad erinevatel pindadel ühesuguse kiirusega. Võrreldakse nende liikumist mullal, rohus ja puidul.

### •**Vaatlus luubiga**

Lapsed jagavad rühmadesse, selleks võib kasutada erinevaid loodus esemeid ( tammetõrud, kastanid, kivid, puuoksad jne) , mis lamavad kotis. Lapsed võtavad kotist esemed ja leiavad endale sõpru ( kellel on samasugune ese käes). Iga rühm saab kätte nõõri, luubi, töölehte ja värvilised pliiatsid.

Esmalt saavad lapsed ülesandeks otsida luubiga üks putukas. Esimesena leitud putukas saab endale nimeks ( lapsed ise valivad) , kui õpetaja oskab võib sõna „putukas“ asemele öelda ka nime (nt. Põrnikas Juss). Pärast lapsed valivad endale meeldivad kohta, mida nad piiravad nõõriga ja rühmades vaatlevad seda maatükki. Siis otsivad lapsed putukas Jussi sõpru. Nendele saavad lapsed ise nimed panna.

Õpitu kordamiseks ja kinnistamiseks saab õpetaja kasutada töölehti , õpetaja suunab laste tähelepanu sellel, et töölehel mõned ülesandeid on vaja õues teha.

### **G) Tundi kokkuvõte**

Uurimise jaoks antakse lastele 10-15 minutit. Siis kogunevad kõik ringi ja õpetaja palub last rääkida sellest , mida nad leidsid. Aga lapsed teevad seda, mitte lihtsalt jutustades, vaid iga rühm valib endale tagasiside liigi. Õpetaja käis on paberi lehed, lapsed ei näe mida seal kirjutatud, iga rühmast üks laps valib ühte paberi. niimoodi rühm saab teada kuidas ta peab oma vaatlustest tagasisidet andma.

Näiteks: muinasjutt, laul, joonistamine, meisterdamine ( loodusliku objektidest), luuletus, tantsimine, jne.

Pärast mängu kõik lapsed istuvad muru peale ja õpetaja teeb koos nendega lepatriinud

## **H)Kunstitööd**

„Toredad lepatriinud“ (Raudsepp 2007)

Voldi ruudukujuline paber horisontaalselt pooleks, et märkida keskjoon. Voldi kaks alumist nurka keskjoonele kokku. Tee kaks võrdset orukujulist volti allapoole. Pööra kujund ümber. Voldi ülemised nurgad keskjoonele. Voldi kujundi nurgad sissepoole, jälgides, et ülemine nurk oleks kõige väiksem. Pööra kujund ringi. Joonista mustad täpid ja silmad värvipliatsite või –vildikatega. Ja ongi lepatriinu valmis!

Kui kõikidel lastel lepatriinud on valmis, pannakse neid murule või korvile ja õpetaja palub last teha ringi. Õpetaja käis on väike kivi, õpetaja palub et iga laps ütles midagi , mis täna oli uus tema jaoks.

### **Putukate teema kokkuvõte**

Vestluse ajal aktiivsed räägiti putukates ,selgus et kõige rohkem lapsed kohtuvad sipelgaid ja mesilasi. Pääaegu kõik lapsed tahtsid kohtuda mingi eksootilist putuka, nagu suur ämblik, kes elab Lõunamaal, sest Eestis neid pole. Vestlusel ka selgus, et mõned lapsed kardavad putukaid, sest nad on nii „ vastikud“ ja „ sa ei tea mitte kunagi kus ta praegu roomab, võib olla ämblik istub sinu seljal“ . Siis õpetaja suunas laste tähelepanu sellele, miks putukad on kasulikud looduse jaoks. Mängu „Ämbliku võrk“ lapsed tahaksid mängida kaks korda, ja proovida teha ilusaim võrgu. Pärast ka ütlesid, et ämblikul on päris raske töö iga päev oma võrku parandada.

Vaatluse ja katsete läbiviimise ajal tekkis lastel kuumad arutlused, miks murul putukas roomab aeglasem kui liiva peale, mõned lapsed pakkusid ise „ putukate võistlus teha“, et vaadata, kes on kiiremini „jookseb“.

Kokkuvõtte tegemise ajal mõnedel lastel tekkis probleemid oma lugu koostamisega, sest nad ei teadnud mida peab olema muinasjutus ( algus, lõpp).

*Ühe lapse sõnad: „ Mina sain aru , et ühe minu jalalaba all võib olla tuhat elava loomi: ussid, sipelgad, teod.“*

*Teine laps“ Muule meeldis kuidas me mängisime kividega ja puuoksadega ( putukate otsimine), nüüd ma tean miks neid numbri üldse vaja.*

*Õpetaja: mitte kunagi pole näinud, sellist tagasiside vormi nagu muinasjutu koostamine. See oli täiesti vägev. Lastel tuli nii ilusad jutud ja laulud. Mulle tule mõte teha selles meie rühma raamatu, lisada veel pildid ja ongi väga tore materjal lugemiseks. Arvan ka et selline putukate vaatlemisega ja uurimisega saab putukahirmu vähendada ja ka nende kasulikkusest teada anda.*

#### **4.3.3. Teema “Linnud”**

Tund on läbiviinud lasteaia õuealal ja kõrval, tegevuste läbiviise jaoks oli kulunud umbes tund aega. Tegevuste vaatles rühma õpetaja, kes oli sõltumatu eksperdi roolis. Osales 17 last, vanuses 6-7 aastad.

Eesmärgid ja oodatavad tulemused: lapsed tunnevad erinevaid linde läbi vaatluse, mängu ja kunstitööde, lapsed õpivad tundma lindude tegutsemise jälgi, lapsed tunnevad lindude laule; Lapsed saavad teada, miks linnud on loodusele kasulikud.

#### **Tegevus:**

**1) Vestlus lastega “Minu lemmik lind“ ja „Lindude kasulikkus loodusele“** Lapsed kogunevad õpetaja juures ja istuvad pleedi peale. Õpetaja küsib lastel milline on nende lemmik lind ja miks see lind on kasulik loodusele. Õpetaja samuti räägib oma lemmik linnust.

#### **2) Töö (ümbrikutega) puzzlega ja töölehte täitmine**

Lapsed jagatakse “Otsi paari” mängu abil. Korvis on segamini lindude pildid, laps valib endale ühte ja otsib endale sõpru kellel on samasugune pilt, ühte rühma (ühesugused linnu pildid) jääb 4 last. Iga rühm saab käte ümbriku, töölehte, luubid, binoklid, pliiatsid. Ümbrikus on lõigatud 4 osaks lindude pildid, pildi taha poolel on kirjutatud lindude kohta tekst. Lapsele antakse 10-15 minutit aega, et uurida pilti ja teksti, lapsed peavad täitma esimese tabeli töölehel ainult nende linnu kohta. Lapsed peavad oma linnu jaoks tegema pesa. (õuenurka on pandud oksad, puukoore tükid, võib kasutada rohtu ja sammalt).

Aja möödumisel kogunevad rühmad kokku ja koos lähevad iga pesa juurde, kus iga rühmast üks laps jutustab teistele oma linnust. Niimoodi täidetakse tabel.

### 3) Mäng“Linnu algustäht.“

Vahendid: linnupildid

Mängu käik: Lapsed moodustavad paarid. õpetaja näitab linnu pilti. Lapsed mõtlevad, kellega tegemist. Nad häälivad linnu nime ning moodustavad koos paarilisega linnu nime algustähe (oma kehaosadega).

Näiteks: luik- L, vares- V, hani- H

### 4) Vaatlused õppekäigul

- Linnu vaatlemine binokliga
- Linnupesade vaatlemine binokliga
- Lindude jälgede vaatlemine luubiga
- Linnusule vaatlemine luubiga

Lapsed kogunevad lasteaia väravas ja teevad väikese matka parki. Lapsed vaatlevad lindu binokliga, lasteaia kõrval pesitsevad hallid varesed ja neid on hästi jälgida. Alguses lapsed vaatavad binokliga ja jutustavad oma kaaslastele mida linnud teevad. Samuti juhib õpetaja laste tähelepanu linnule, keda nad kohtuvad matka ajal. Iga lindu lapsed kirjeldavad, otsustavad kas see on paigal- või rändlind. Vaatavad lindude jäljed ja suled luubiga. Võrreldakse udusuled, kattesuled, lennusuled. Lapsed mõõdavad suled: alguses oma kätega, siis kontrollivad joonelaudega.

### *Mäng“ Linnusulgede puhumine“.*

Mängijad puhuvad õhus hõljuvat udusulge võidu: väikestes ringides seistes. Võidab ring, kelle sulg püsib kauem õhus.

### 5) Mängud

#### 5) Mäng

Peale matku kõik lapsed tulevad legendiku.

- *Mäng „Rändlinnukaupmees“*

(Õpime rõõmuga loodust tundma (Sirp, Tammiste jt 2013))

Lapsed seisavad ringjoonel, üks mängijatest on „rändlinnukaupmess“ ja üks on „varas“. Kaupmees ütleb igale mängijale sosinalt kõrva ühe rändlinnunime. Tuleb varas ja hakkab hiilima ümber

lindude, peagi hüüab ta ühe rändlinnunime, mille peale hakkab see lind jooksuma ümber ringi püüdes oma kohale tagasi jõuda. Kui varas ta kätte saab, viib ta linnu ringilt minema.

## **6) Käeline tegevus**

### **Kirjutamine hanesulega**

Peale mängu õpetaja pakub istuda laua ümber. Lapsed istuvad ja proovivad kirjutada oma nimi hanesulgedega ja tintiga. Hiljem õpetaja annab lastele vesivärvid ja paberi, lapsed joonistavad linnusulgedega nagu pintsliga.

Kui maalimine on lõppenud, siis lapsed võivad jutustada oma mida nad joonistasid ja millised värvid kasutasid.

### **• Tunni lõpetamine ja kordamine**

#### *A) Mäng „ siililegi selge“*

Mängijad seisvad ringis ja hakkavad kordamööda ütleva jaatavas ja eitavas vormis lauseid oma teadmiste teemal „Linnud“.

Ülejäänud mängijad kordavad, kui väide on õige, ja vaikivad, kui väide on vale. Lause öelnud mängijal on õigus pärast ütlemist joosta 1 tiir ümber ringi või määratud punktini ja tagasi, vaatamata sellele, kas väide oli tõene või väär.

Näiteks:

1.mängija ütleb:“ See on siililegi selge, et Eesti toonekure pesa on puu otsas“. Korratakse, sest lause on tõene.

2. mängija ütleb:“ :“ See on siililegi selge, et pääsuke elab Eestis ka talvel“ Ei korrata, sest lause ei ole õige. Keegi parandab vea

#### **B) „Nüüd ma tean.....“**

Iga laps lõpetab lause, lisades sinna midagi, mida ta nüüd lindude kohta teada sai.

## **8)Kokkuvõte:**

Vestluse ajal iga laps püüdis mitte korrata oma rühmakaaslasi sõnu, isegi kui kahel lastel on

sarnased lemmik linnud, siis põhjendus, miks ta meeldib lapsele, oli erinev. Lapsed palju rääkisid sellest, miks linnud „segavad“ linna elus: „ärkavad vara hommikul ja karjuvad akna all, „kakavad „auto peale, ümber ajavad prügikasti jne. Aga samal ajal ei rääkinud miks on linnud nii vajalikud looduses. Õpetaja proovis rohkem tähelepanu pöörata just kasulikkusele.

Töö ümbrikutega ja töölehtedega ajal ei tekkinud lastel raskusi, lapsed väga hoolikalt täitsid tabeli ja huviga tegi pesa oma linna jaoks. Kõik rühmad leidsid õuealal midagi erilist oma linna jaoks: keegi pani suled „pesasse“, keegi leidis kondid ja ilusad pärlid varese jaoks ( sest nad arvasid, et see on väga vajalik tema jaoks).

Mäng „Rändlinna kaupmess“ oli raske seletada puhtalt eesti keeles, alguses õpetaja oli ise mängujuhi roolis, ja näitas kaks kord mida on vaja teha. Aga ikka see mäng ei õnnestunud nii hästi nagu oli planeeritud.

Palju emotsiooni lastel tekkisid vaatluse ajal, eriti kui vaatasime binooklidega lindu. Lapsed proovisid ise kirjeldada lindu ja märkasid mingid erilised jooned ( kollane nokk, kõver jälg tuvil jne). Sulgede võrdlemise ajal lapsed küsisid miks suled on nii erinevad ja tahtsid teada nende funktsiooni. Hasardiga puhusid sule peale ja tegi võistluse kelle sulg kõige kauem püsib õhus, või kes kellel kõrgem lendab.

*Laps: Mulle meeldis oma nimi sulega kirjutada, mõtlesin sellest, et meie ajal on lihtsam seda teha pastakaga või pliiatsiga. Mul õnnestus ainult kolmas katse, esimest kord ma võtsin liiga palju tinti ja sai paberi paele suurt tindiplekk“*

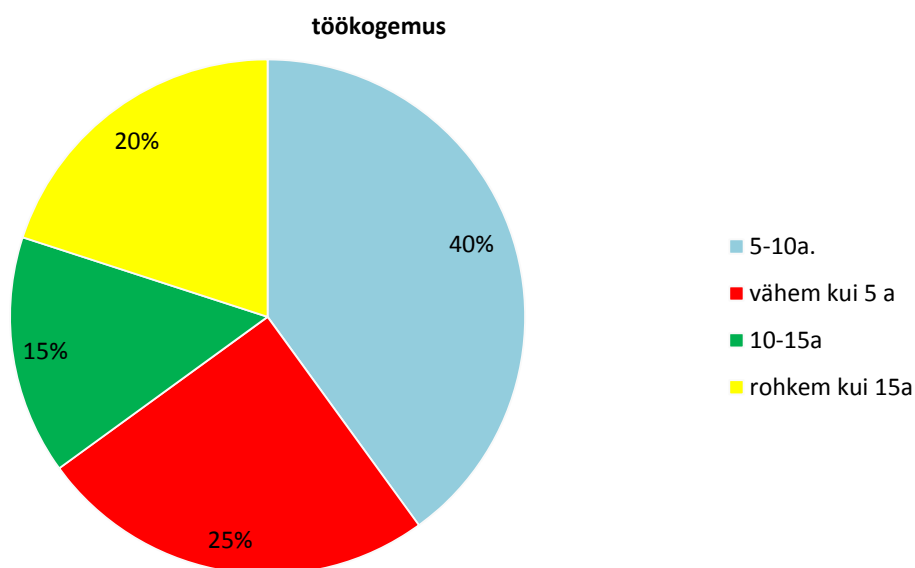
*Õpetaja sõnad: Minu jaoks oli tõeliseks imeks, kui ma nägin kuidas üks väga tagasihoidlik poiss võttis endale liidri rolli ja hakkas oma rühmas töö organiseerima. See poiss tuli meie rühma ainult sellel aastal vene lasteaias ja mina esimest korda kuulsid, et ta nii kindlalt eesti keelt kasutas*

## 5. PRAKTILISTE TUNNIDE TULEMUSED JA ARUANNE

### 5.1. Küsitlus lasteaiaõpetajate hulgas

Küsitluse eesmärgid oli välja selgitada õpetajate teadmised õuesõppe kohta .

Üldised teadmised vastanute kohta: 40% vastanute hulgas töötavad lasteaia 5-10 aastat, 20% vähem kui 5 aastat, 10% vastanuid töötavad 10-15 aastat ja 10% rohkem kui 15 aastat.



Joonis 1 Õpetajate töökogemus protsentsides

Küsimustele vastanuid õpetajad töötavad 70 % osalise ja 30% täiskeelekümblus rühmas.

45 % annavad oma tunnid ainult eesti keeles ja 55 % ainult vene keeles (osaline keelekümblus).

Kuna ka teaduslikud uuringud näitavad, et õuetegevused ja liikumine on kasulikud tervisele, liikumismeele arengule ja õppimisele, siis pole enam midagi, mis takistaks õppimise viimist õue.

Probleemiks on vaid õpetajate poolt õuesõppe meetodite omaksvõtmine.

Enamik vastanuid, ehk 90% teavad, mida kujutab endast õuesõppe. Palju õpetajad väidavad, et taevad hästi õuesõppe teooriat. 85% õpetajate sõnul õuesõppe meetodite rakendamist takistavad ainult õpetajate teadmised, ehk siis nagu nad ise mainivad, tahaks vähem teooriat ja rohkem praktikat. Vähe on töölehti ja õuesõppe kogemustega õpetajate materjale. Osad arvavad, et õuetunni ettevalmistamine võtab palju aega, sobivate kohtade leidmine linnatingimustes on keeruline. Sellest tuleb, et ainult 20% vastanuid on läbi viinud õppetunde õues.

Kuigi 75% õpetajate arvamusel võiks nn loodustund lasteaias olla vähemalt 1 kord nädalas. Õpetajate sõnul mõned tunnid jäävad ära, sest lapsed tahavad varem õue minna ja seal tegutseda.

60% õpetajate sõnul ei tunne lapsed erilist huvi looduse objekti suhtes, ehk siis ei küsi eriti mis linn see on. Selle bakalaureusetöö raames läbi viidud õuesõppe meetodiga praktilise tegevuste tulemused, näitavad, et lapsel suureneb huvi looduse suhtes. Ta hakkab rohkem tähelepanu pöörama loodus objektile, küsib või märkab ise erinevaid loodus objekte.

90% vastanuid tahavad rohkem teada õuesõppest, see tähendab, et õpetajatel on suur huvi, selle ala suhtes. Küsimustik näitas ka, et 80% õpetajad soovisid just praktilist kogemust saada, või lugeda kuskil kuidas teised õpetajad proovivad õuesõppe meetodite kasutamist.

Bakalaureusetöö autori arvamusel, tema töö võib aidata õpetajate saada praktilisi teadmise. Sest antud töös nad võivad näha kuidas saad õuesõppe teooria rakendada tunni ajal.

Peale minu poolt läbiviidud õuetunde ja tunnivaatlejate- ekspertgrupi arvamuste avaldamist, tahavad Tallinna Vindi lasteaia õpetajad proovida õppetunde.

### **5.1.1. Soovitused õnnestunud õuesõppeks**

#### **•Õpetaja tegevus enne tundi**

Valib õppematerjali, aja ja koha.

Koostab töölehe.

Prognoosib tunnis ette tulevaid küsimusi ja lahendusvariante.

Tagab turvalisuse.

Paneb paika reeglid.



### •Õpetaja tegevused tunnis

Juhatab sisse rühmatöö (püstitab probleemi).

Abistab raskustesse sattunud lapsi.

Jälgib töökäiku ja tempot.

Tunni lõpus teeb kokkuvõtte.

### •Õpetaja tegevused peale tunde

Analüüsib tunni õnnestumisi ja ebaõnnestumisi.

Mõtleb, kuidas edaspidi tööd paremaks muuta.

Uurib õpilaste arvamusi oma rühmatöö analüüsimisel.

### Hindamine

Kuigi õuesõppe tund võib õpilastele tunduda mängulise ning kohati isegi lõbusana, võtab sellise tunni ettevalmistamine tihti peale isegi rohkem aega, kui traditsioonilise tunni kokkupanemine. Lisaks eesmärkidele, vahenditele, ajakavale ja tegevustele, tuleb õpetajal tähelepanu pöörata ohutusele, võimalikele segavatele faktoritele ning samuti tuleks mõelda, kuidas sellist tundi hinnata.

Hinnangud võivad olla erinevad ning iga eraldiseisva tunni jaoks tuleks valida just sobiv. Oluline on last alati eelnevalt informeerida, mille alusel tema tegevust lõpuks hinnatakse. Õuesõppe puhul võib kasutada kujundava t hindamist, kus on oluline lapse isiklik areng, talle antav tagasiside, lapse ettepanekud ja enesehinnangu määratlemine.

Kokkuvõttev hindamine võimaldab aga anda hinde lõpptulemusele, mingile kindlale õppetulemusele, mis täidab õppekava eesmäärke. Samuti võib hinnata õppetöö protsessi (nt andmete töötlemine, korrektsus, uurimuslik töö) või käitumist (huvi, käitumine looduses, väärtuspädevused).

### Soovitused tunni läbi viimiseks

- Oma õppeaine ja looduse hea tundmine ning õuesolemise teadmiste omamine suurendab juhi turvatunnet
- Suhtuge võimalikesse hirmudesse õpilaste hulgas respektiga
- Eesmärgid ja ülesanded peavad õpilastele selged olema
- Õpetaja om alati heaks eeskujuks nii riituse, ohutu käitumise kui suhtumise osas
- Alati tuleb esiplaanile seada õpilaste vajadused. Õpetaja olgu paindlik ja valmis vajadusel ka plaane muutma.
- Mõelge olukord läbi ja vaadake, mis võimalused on. Arvestage aastaegade ja ilmastikutingimustega ning looge variatsioonirikkaid õpikeskkondi.
- Õpilaste kõik põhivajadused olgu rahuldatud – piisavalt soojad ja kuivad riided, kõhud täis, lapsed puhanud.
- Tegevuste hulgas olgu ka mängud.

- Loengu või tegevuse läbiviimise koht tuleb hoolikalt valida ja õpetaja peab seda kohta hästi tundma. Nooremate lastega võiks korduvalt tagasi minna kohtadesse, mida lapsed juba tunnevad. Turvatunne on õppimise eeltingimus. Vanemate õpilaste jaoks võib aga tundmatu asukoht osutada uurimistegevust inspireerivaks väljakutseks.
- Püüelge selles suunas, et õuesõppe tund oleks ajaliselt piisavalt pikk, sest see vähendab stressi ja annab õpilastele võimaluse mängida, liikuda ja taastuda. Kõige soovitamam oleks teha koostööd teiste aineõpetajatega, et integreerida õuesõppesse mitmeid õppeaineid.
- Õuesõppe korraldamisel olgu ohutus alati esmatähtis. Oluline on, et oleks valmis tegevuskava õnnetusjuhtumi või kadumise puhuks. Õpilased peaks orienteerumise ja vabas õhus viibimise põhireeglid juba varakult selgeks saama. Mõistlik oleks läbi viia riskianalüüs mõningate suurema ohutasemega tegevuste osas, näiteks veekogude jääkattel viibimise kohta jms

## 5.2. Praktiline tegevus lastega

- Laste teadmised muutuvad õppetundide kaudu kindlasti kõigil. Küsitluse tulemused näitavad, et „Pääsukeste“ rühmas, kus õppetunnid viidi läbi õues, on teadmised paranenud rohkem. (tabel 4,5,6). Kui enne olid „Sipsikute“ rühma. Uuringu andmed näitavad, et laste teadmised kõigi kolme teema piiris on tõusnud.

Tabel 4 Laste teadmiste tasemed uuringu lõpus. Teema „Linnud“

	„Sipsikud“		„Pääsukesed“	
Tasemed	laste arv	protsent	Laste arv	Protsent
Kõrge	15	83	17	95
keskmine	3	17	1	5
Nõrk	0	0	0	0

Enne uuringu algust Pääsukeste rühmas oli 4 last, kellel oli nõrgad teadmised „Lindude“ teema piiris ja 9 last, kellel oli keskmine teadmiste tase. Uuringu lõpus samas rühmas 95% lastest oli kõrge taseme teadmistega. Nad oskasid eristada paigal – ja rändlinnud, oskasid kirjeldada ja nimetada lindu.

„Sipsikute“ rühmas, kus saa teema tunnid toimusid rühma sees ainult 83% lastest omastanud „Lindude“ teema kõrgel tasemel.

Uuringu algusel nõrgad teadmised lindude ja matemaatika teema piiril oli neljal lastel. Pärast läbi viinud tegevust lapsi koos nõrga tulemusega polnud rühmas. Võib öelda, et laste huvi sellisel alal on nähtavalt kasvanud. Rühma õpetaja sõnadel, kes jälgisid kogu aeg laste käitumist, lapsed oli rohkem aktiivsed ja uudishimulik: nad pöördanud rohkem tähelepanu loodusnähtustele. Lapsed hakkasid

lindu eristama, õues hakkasid ise õpetajatele näitama :“ Vaata, see on linavästri!” . Samuti ka lindude eesti keelsed nimetused jäi paremini meelde. Lapsed hakkasid rohkem ja julgemalt eesti keelt kasutama.

	„Sipsikud“		„Pääsukesed“	
Tasemed	laste arv	protsent	Laste arv	Protsent
Kõrge	17	95	13	
keskmine	1	5	5	
nõrk	0	0	0	0

*Tabel 6 Laste teadmiste tasemed uuringu lõpus.*

*Teema „Matemaatika“ Õpetaja sõnad: kogu aeg mõtlesin sellest, et matemaatika õppimiseks on vaja lauda ja tooli, ilma nendeta ei saa. Aga läbi õuetundi nägin, kuidas lapsed saavad praktilist kogemust ka matemaatika alal.*

Matemaatikal teadmised ka kasvanud, eriti eesõnade kasutamine, lapsed oksavad oma asukohta vastu erinevate esemete kirjeldada.

	„Sipsikud“		„Pääsukesed“	
Tasemed	laste arv	protsent	Laste arv	Protsent
Kõrge	16	88	17	95
keskmine	2	12	1	5
nõrk	0	0	0	0

*Tabel 5 Laste teadmiste tasemed uuringu lõpus. Teema „Putukad“.*

Teema“ putukate“ piires enamik lastel on kõrged teadmised, nad oskavad putukaid eristada, teavad nende nimetused; teavad kes roomab, kes lendab.

Muutunud ka laste suhtumine elava looduse suhtes, õpetajad on maininud, et lapsed hakkasid

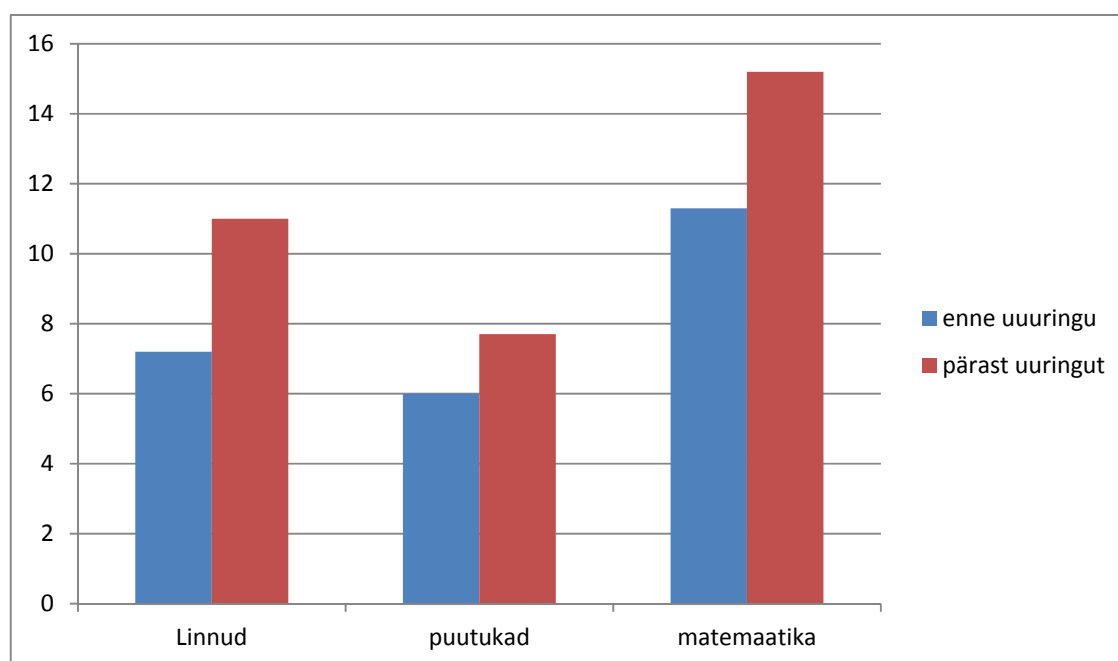
rohkem hoolitseda isegi väike putukast.

Selle teema piiris on ka „Pääsukeste“ rühma lapsed sooritanud testi paremini kui „Sipsikute“ rühma lapsed.

Üldise teadmise tõus võib ka tähendada, et lapsed hakkasid rohkem eesti keelt aru saada, kuna nad oma kõnes kasutavad lindude, putukate nimetused.

Kui vaadata rühma üldised teadmised, siis on hästi naha kuidas kasvanud teadmiste tase. Eriti suur vähe on „Pääsukeste“ rühmas.

Võrreldi „Pääsukeste“ rühma tulemused enne ja pärast praktiliste tegevuste läbi viimist. Tulemuste põhjal (joonis 2) järgi võib öelda, et õuesõppe meetodite kasutamine mõjub positiivselt, kuna laste teadmiste tase on kasvanud.



Joonis 2 teadmiste taseme muutus enne ja pärast praktiliste tegevuste läbi viimist rühmas „Pääsukesed“.

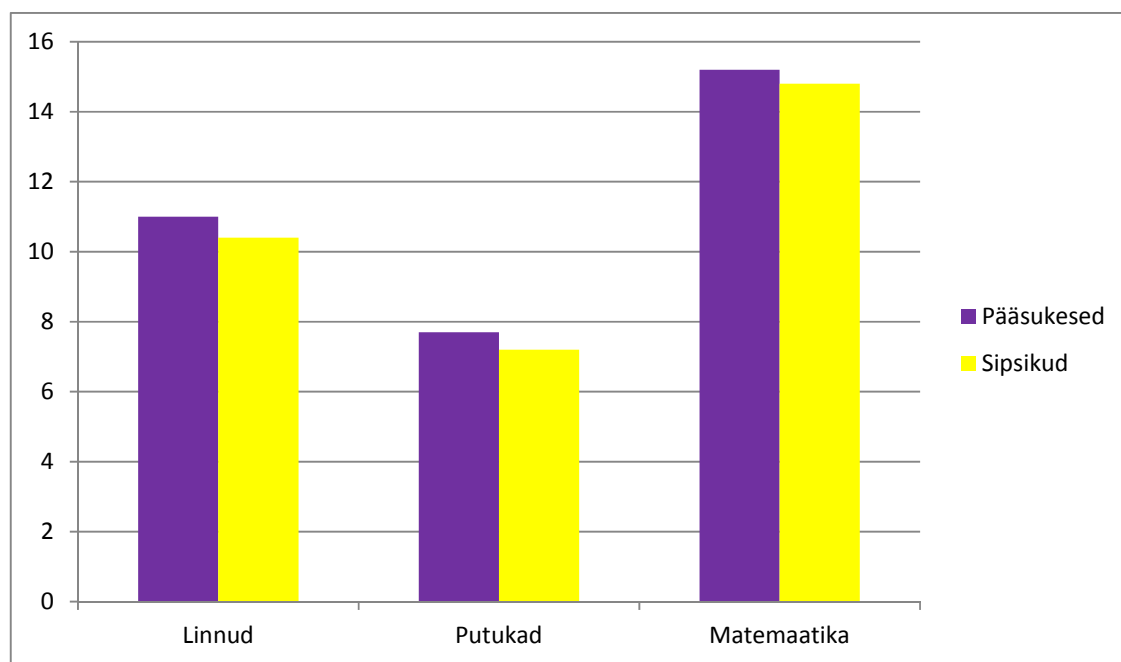
Kõike tulemuste võrdlemisel ( lindude, putukate ja matemaatika teemade piiris) on hästi naha, et teadmiste tase suurenenud. Lapsed, kes kuu alguses näitasid keskmised või nõrgad teadmised, uuringu lõpus said kõrged palid. Lapsed teavad millised linnud elavad Eestis, oskavad lindu kirjeldada ja eristavad paigal- ja rändlindu. Teavad erinevaid putukaid ja nende nimesid. Lastel on

vähem probleemi orienteerumisega õuealal ja rühmas, nad paremini teavad eessõnad. Lastel kasvanud huvi eesti keele vastu ja nad hakkasid rohkem kasutada eesti keelt. „Pääsukeste“ rühmas selle kuu jooksul oli vähem raskusi käitumisega ja õpetajad märkinud, et lapsed rohkem aitasid üks teistele. Kuigi see polnud uuringu eesmärgiks.

Samuti ka muutus laste suhtumine loodus objektide suhtes. Lastel tekkis huvi looduse suhtes ja samuti ka hooliv käitumine loomade suhtes. Ekspertide hinnangul õuetegevuste läbi viimise ajal lapsed oli aktiivsed, tegelesid huviga, ei kartnud kasutada eesti keelt ( lapsed esitasid küsimused ja ise rääkisid)

Kui võrrelda „Pääsukeste“ ja „Sipsikute“ rühmasid omavahel, siis on ka naha kuidas suurenenud laste teadmised. Alguses „Sipsikute“ rühm oli mõne võrre eest ja laste teadmised selles rühmas oli kõrgem kui „Pääsukeste“ rühmas.

Peale praktiliste tegevuste läbi viimist me näeme, et pilt on muutunud. Nüüd on „Pääsukeste“ rühma lapsed näitasid parema tulemust.



*Joonis 3 Kahe rühma võrdlemine pärast praktiliste tegevuste läbi viimist*

## • KOKKUVOTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida õuekeskkonna kasutamist mõjutavaid tegureid vanema lasteaia keelekümbelrühmas praktilise tegevuste läbi viimise ajal. . Kuna keelekümbelrühmade arv iga aasta kasvab, siis samuti õpetajatel ja lastevanematel tihti tekib küsimus kuidas õpetaja vene lapsi eesti keeles.

Bakalaureusetöö uurimisküsimuseks, kas õuesõppe ja keelekümbelrühmade meetodite kasutamine vanema lasteaia rühmas äratav lastel huvi ja tõstab nende aktiivsus, kas suurendab nendel huvi eesti keele vastu, kas tõstab nende teadmised looduse valdkonnas.

Bakalaureusetöö teoreetilises osas käsitletakse erinevaid õuesõppe võimalusi ja keelekümbelrühmade mõistet.

Empiirilises osas analüüsitakse õuekeskkonna kasutamist keelekümbelrühma planeeritud õppe- ja kasvatustöös.

Uurimuses osalesid kaks Tallinna Vindi linna lasteaia rühma, kokku 36 last. Oli ka koostanud küsimustik keelekümbelrühma õpetajate jaoks, mille eesmärk oli välja selgitada õpetajate teadmised õuesõppe kohta.

Ankeedi tagastasid 24 õpetajat . Selgus, et õpetajate jaoks on õuestegevused väga olulised ja nad tahaksid rohkem teada õuesõppe meetodite kasutamise kohta.

Käesoleva töö autor on läbi viinud praktilised tunnid Tallinna Vindi lasteaias . Praktilised tunnid on läbi viidud vene lasteaias mitte emakeeles lasteaia õuealal ja lasteaia kõrvalasuvas pargis. Läbi viidud praktilised tunnid kolmel erineval teemal. Ühe rühma lapsed õppisid samu teemasid traditsioonilisel meetodil ehk klassiruumis, teine rühm õppis samu teemasid õues.

Õuesõppe (Outdoor Learning) ja avastuslik õpe (Exploratory Learning) on terves maailmas üha enam tähelepanu kõitvad õppimisviisid. Õues saab õppida kõiki õppeained, mitte ainult loodusteadusi. Sellise õpetamise meetodi juured on teada juba Aristotelese koolist. Avastuslik õpe toetub kogemusliku õppimise teooriale, milles teadmised luuakse praktiliste kogemuste saamise

ja nende ümberkujundamise kaudu. Õuesõppe ja avastusõppe kõige üldisem tõdemus on see, et õues avastades õpitakse eelkõige seoseid, toas ehk enam arvandeid ja fakte.

Loodus on koht, kus tekivad tundmused, areneb mõtlemine ja ilumeel. Seal arendatakse värvi-, vormi- ja helitaju, mängitakse valguse- ja varjumänge, jälgitakse looduse rütmi, mis annab lapsele ainet mõtlemiseks ja võimaluse eneseväljenduseks. Õues õppides, tegutsedes ja mängides tekkinud raskused nõuavad pingutust, mis omakorda paneb lapsi arukalt vaatlema, mõtlema, juurdlema, valikuid tegema ja lõpuks ka otsustama.

Kasutades erinevaid avastusõppetsükleid sain laste õues oleku aja muuta huvitavaks ja mänguliseks. Erinevate õppetsüklike läbiviimine väljas võimaldas kinnistada toas õpitut ja kasutada õppevahenditeks loodust.

Kividega ja puuoksadega tegeledes tutvusid lapsed arvudega ja õppisid loendamist, ühiste arutelude käigus arenes sõnavara; putukate teekonda jälgimine, sulgedega kirjutamine ja joonistamine oli laste jaoks kirjutamis oskuse arendavaid ülesandeid.

Mäng, mille all mõistetakse tegevust, mida harrastatakse enda pärast, ajaviiteks ja lõbustuseks. Mängust osavõtu oluliseks ajendiks on sellest saadav tegevusrõõm, võimalus algatusvõimet vabalt ning laialdaselt rakendada, kasutada oma tegevuses loovust ja võimaldada eneseteostust (Raadik 2009).

Kuna õuesõppe nii positiivselt mõjub : pareneb motoorse arengu, mängulise tegevuse ja keskendumisvõime paranemine; arendab koostööd ning seeläbi laste sotsiaalset hakkamasaamist; mobiliseerib kõiki meeled- siis, võimalik rakendada erinevate ainete ja temade õpetamisel ka keelekümblusrühmas.

Teaduslikud uuringud näitavad, et õuetegevused ja liikumine on kasulikud tervisele, liikumismeele arengule ja õppimisele, siis pole enam midagi, mis takistaks õppimise viimist õue. Probleemiks on vaid õpetajate poolt õuesõppe meetodite omaksvõtmine. Seda ka tõestas uuringu küsimustik.

Läbi viidud selle bakalaureuse töö raames, praktiline tegevus on näidanud, et õuesõppe meetodite kasutamine parandab laste teadmisi, tõstab nende huvi ja aktiivsus tunni ajal, suurendab huvi eesti keele ja looduse vastu.



## KIRJANDUS

1. Aasen, W., Grindheim, L.T. & Waters, J. (2009). The outdoor environment as a site for children's participation, meaning-making and democratic learning: examples from Norwegian kindergartens. *Education 3-13, Vol.37, No. 1*, 5-13.
2. Alunurm, Aina. 1999. Alushariduse õppekava Loodusõpetuse ainearaamat <http://web.zone.ee/eemeez/est/looduse/>
3. Alunurm, Aina Minu Eestimaa raamat, Tallinn, Avita 2013
4. Buss, M, Lauren C; Language immersion imitates the community as a language teacher, Vassa Finland
5. Belova S , Kulderknup E; Pandis, M, Vahar Õ(2005) Varase täieliku keelekümbelusprogrammi rakendamine Eesti lasteaedades, Tallinn
6. Brügge, B., Glanz, M. & Sandell, K. (2008). *Õuesõpe*. Tallinn: Ilo.
7. Dahlgren, L. O. & Szczepanski, A. (2006). *Õuesõppe pedagoogika. Raamatuharidus ja meeleline kogemus. Katse määratleda õuesõpet*. Tallinn: AS Kirjastus Ilo
8. Eilart, Looduse õpperajad Tallinn, Valgus 1996
9. Grahn, P. (2009). Laps ja loodus. L. O. Dahlgren, S. Sjölander, J. P. Strid, A. Szczepanski (Toim), *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas – lähiumbrusest saab õpiõu* Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
10. Hermas, A. (2009). *Õuesõppe kui pedagoogilise vormi kasutamine lasteaia õppetegevustes*. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.
11. Hirsjärvi, S; Huttunen , H( 2005) Sissejuhatus kasvatusteadusse, Tallinn, AS Medicina
12. Jõesaar, K. (2009). *Õuesõppe vajalikkus lasteaiaõpetajate arvamustes*. Bakalaureusetöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.
13. Jõgiaas, A. (2006). *Looduskeskkonna kasutamisest õpikeskkonnana Eesti õpetajate hulgas*. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.

14. Karlep K (1998) Psühholingvistika ja emakeeleõpetus, Tartu. Tartu Ülikooli kirjastus
15. Keerberg, K. (2006). *Õues õppimine – loodushariduse tähtis osa eelkoolieas*. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
16. Kikas, E. (2008). Tunnetusprotsesside areng. E.Kikas (Toim). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*.Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
17. Kivi, L, Sarapuu, H *Laps ja lasteaed*, Tartu, Atlex
18. Kuurme, T., Siim, E. (1991). Aktiivõpe. Tallinn: Harjumaa Hariduse Arenduskeskus.
19. Käis, J. (1996, 2004). *Kooli-raamat*. Tartu: Ilmamaa.
20. Käis.J Isetegevus ja individuaalne tööviis.Tallinn „Koolibri” 1992.
21. Lukki, T. (2001) Loodusõpe kui süsteem. Tallinn: Kirjastus Ilo
22. Long, M, The role of the linguistic environment in second language acquisition, Ritchie Bhatia, 1996
- 23.Nordmann, T. (2009). *Lasteaiaõpetajate hoiakud ja valmisolek õuesõppe rakendamiseks*. Bakalaureusetöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.
24. Põlluste, M ( 2003) Koduloo põhimõtte rakendamine ning kodu ja selle ümbritseva seotud teemade käsitlemine lasteaiaas .Tartu. Atleks
- 25)Rannut, Ü, Keskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile eestis, TLÜ kirjastus , 2005
- 26)Rannut, Ü Eesti keele kümbel ja eesti keel kui teine keel 1. Klassis , Tallinn, Haridusministeerium., 1999
- 27)Rõzova, N. A. (2005) Naš dom-priroda. Moskva : Karapuz- didaktika
- 28)Salumaa, Tarmo; Mati Talvik 2010. *Aktiivõppe meetodid III*. Tallinn: Merlecons ja Ko
- 29)Salumaa, Tarmo; Mati Talvik, Alvar Saarniit 2004. *Aktiivõppe meetodid*. Tallinn: Merlecons ja Ko.

- 30) Salumaa, Tarmo; Mati Talvik, Alvar Saarniit 2006. *Aktiivõppe meetodid II*. Tallinn: Merlecons ja Ko.
- 31) Sarap, A. (2010). Lapsest lähtuvad integreeritud tegevused õuesõppes. Sooserv, G. (koost). Loodusvaatlused. Tea ja toimetaja, 39. Tallinn: TEA.
- 32) Sarv, M. (2006). Õuesõppe pedagoogika teekond Eestis
- 33) Sarv, M. & Vilbaste, K. (2008). *Miks on hea üks päev nädalas õues õppida?* <http://mikksarv.blogspot.com/2008/12/miks-on-hea-ks-pev-ndalas-ues-ppida.html>
- 34) Sikka, H (2005) Matemaatika lasteaias. Rmtt. Laps ja lasteaed, Tartu, Atlex
- 35) Suuroja, M (2005) Eesti looduse õppe-matkarajad, Tallinn, Ilo
- 36) Sool, 2004, Kooli pidaja valikud ja vastutus Eesti muukeelse kooli arendamisel. Tartu, haridusministeerium
- 37) Timoštšuk I, Loodusõpetus alushariduses, Tallinn, TLÜ kirjastus 2005
- 38) Vahter, E (2005) Kunstikasvatus lasteaias. Rmt. Laps ja lasteaed, Tartu Atlex
- 39) Vare, S, 2004, Eesti keel vene koolis, Tallinn, eesti keele sihtasutus
- 40) Vare, S, 1998, Kakskeelsus kakskeelse õpetuse kaudu, Tartu
- 41) Ööpik, M. Õppekäik kui õppetöö vorm artikkel ajakirjas Kägu 14 .Eesti Bioloogia ja geograafiaõpetajate liidu toimetised, Tallinn, 2006
- 42) „Looduse interpreteerija käsiraamat“. Tõlkeraamat. AS Triip 1992
- 43) [http://cmsimple.e-ope.ee/oppekaik/?%D5ppek%E4igu\\_m%F5iste\\_ja\\_eesm%E4rk](http://cmsimple.e-ope.ee/oppekaik/?%D5ppek%E4igu_m%F5iste_ja_eesm%E4rk)
- 44) Keelekümbluse käsiraamat( [www.keelekumblus.ee/images/failid/pdf\\_muud\\_failid/keelekumbluskasiraamat.pdf](http://www.keelekumblus.ee/images/failid/pdf_muud_failid/keelekumbluskasiraamat.pdf))

• **ABIMATERIALIS KASUTATUD KIRJANDUS**

Almann, S PORTFOOLIO LAPSE ARENGULOOST,

<http://avastustee.ee/leht/aju/publ/portfolaar.pdf>

Avastustee (2009-2012). Materjalid. Avasta ilm. Külastatud aadressil <http://avastustee.ee/>

Baklien, A. (2010). Minu esimene putukaraamat. Tallinn: Ilo.

Cimolonskas, K. (2009). Kukeaubitsa meisterdamisvihik. Tallinn: TEA.

Disney (2007). Minu esimene entsüklopeedia MAA. Tallinn: Egmont.

Järvela, G. (2009). Õuesõppe õppematerjalide kogumik. Tartu: Ecoprint.

Kattai, E. (2009). 365 mängu lastele igaks päevaks. Tallinn: Varrak.

KIK (2009). Juss õpib looduses tule tegemist. Jussiga looduses, viies osa. Lasteveeb OÜ.

Kivirähk, T. (2008). Käsitöötuba 1. osa. Tallinn: Koolibri.

Kivirähk, T. (2009). Käsitöötuba 2. osa. Tallinn: Koolibri.

Kivirähk, T. (2009). Käsitöötuba 3. osa. Tallinn: Koolibri.

Kütimets, K., Puik, T. (2009). Eesti keele õppemängud lasteaias. Tartu: Atlex.

Landwehr, K. (2006). 111 põnevat katset. Tallinn: Tormikiri.

Larousse (2007). Minu esimene entsüklopeedia. Tallinn: Valgus.

Laugen, E. (2006). Lepatriinu. Minu esimesed avastused. Tallinn: TEA..

Ling, R. (2002). Looduseraamat. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Merilaas, K. (2008). Neli kaunist kleiti. Luuletusi aastaagadest. Tallinn: TEA.

Muraste Looduskool (s.a.). Mängud. Külastatud aadressil [http://www.studioviridis.ee/muraste/veeb/index.php?option=com\\_content&task=view&id=136&Itemid=1](http://www.studioviridis.ee/muraste/veeb/index.php?option=com_content&task=view&id=136&Itemid=1)

- Naudi, E., Rist, R., Alus, E. & Liis, A. (2010). Õpime rõõmuga. Tallinn: Eesti Ajalehed.
- Ono, M., Ono, R. (2011). Origami lastele. Tallinn: Koolibri.
- Pärkson, S. (2009). Ämblike kool. Tallinn: Ilo.
- Raadik, S. (2009). Õpime õues mängides. Tallinn: Ilo.
- Raudsepp, K. (2007). Origami. Tallinn: Koolibri.
- Raudsik, L. (2005). Linnud, loomad – meie sõbrad. Tallinn: Mixi.
- Röömel, A. (s.a.). Vaata, kuulata...
- Saul, A. (2006). Pildiraamat loodusest. Sinisukk.
- Sirak, R. (2007). Voltimine paberist. Tallinn: Ilo.
- Sirp, J.: Tammiste H; Torstenberg; Aoveer, S; Savinskaja J; Tankler, M.(2013)Õpime rõõmuga loodust tundma.AS Atlex. Tartu
- Taylor, B. (2003). Ilm ja kliima. Tallinn: Koolibri.
- Teiverlaur, M. (2004). Koduõues, tare taga. Tallinn: Tiritamm.
- Täht, M- E. (2003). Veeraamat. Laps ja keskkond. Tallinn: Koolibri.
- Täht, M-E. (2004). Õhuraamat. Laps ja keskkond. Tallinn: Koolibri.
- Õues oled vaba! (2009). Melliste Algkool-Lasteaed. Tartu: Tartumaa Trükikoda.
- Wilkes, A. (1999). Orienteerumine. Põnev õuesolemise raamat. Tallinn: Koolibri.

# LISAD

## LISA 1 Testid ja töölehed laste teadmiste kontrollimiseks.

### •Teema „Linnud“

1) Igal linnul oma nimi

Vahendid: linnupildid ( 10 x 15 ), sõnakaardid ( linnunimetusega ), võlukotike ( riidest, kaunistatud kott )

Mängu käik:

Laps võtab võlukotist linnu pildi. Laua peale on laotud sõnakaardid. Laps leiab õige nimetusega kaardi ning asetab selle pildi kõrvale. Kokku on 6 pildi. Iga õige vastuse eest laps saab ühe palli. Maksimaalselt laps võib saada 6 palli, see tähendab, et ta leidis kõigele linnule õige nimi.

2) Paigalind, rändlind.

Vahendid: linnupildid

Laps peab moodustada hulgi laual . Kokku on 6 pildi. 3 rändlinnuga ja 3 paigallinnuga. Iga õige vastuse eest laps saab ühe palli. Maksimaalselt laps võib saada 6 palli, see tähendab, et ta õigesti otsustas, kas lind on paigal- või rändlind.

Linnud teema ülesanne eest saavad lapsed kokku maksimaalselt 12 palli .

### **Hindamine**

*Kõrgtase 12-10 palli*

Laps teab kõiki lindude nimetused, eristab paigal- ja rändlindu .

*Keskmine 9-7 palli*

Laps teeb mõned vead lindude eristamisel, paneb vale nimi linnule.

*Nõrk 5 ja vähem*

Laps ei tea lindude nimetused, ei oska eristada paigal –ja rändlinde.

## teema “ Putukad”

- Putukate nimetused, värvi ja suuruse tundmine

Õpetaja näitab pildi ja laps nimetab kes see on. Siis õpetaja küsib mis värvi on puutukas ja kas ta on suur või väike, kas ta lendab või roomab. Kokku on 8 pildi, iga õige vastuse eest laps saab 1 pall. Maksimaalsed võib saada 8 palli.

*Kõrgtase 8 -7 palli* Laps teab kõiki putuka nimetused, oskab eristada putuka suurust ja tegevus (roomab/lendab) .

*Keskmine 6-5* laps teeb mõned vaed putuka eristamise ajal ,ajab segi nimetused või ei oska seletada kas see putukas roomab või lendab.

*Nõrk 4 ja vähem* Laps ei oska eristada putukaid, ei tea mis värvi nad on. Ajab sega putukate suurust.

### •Matemaatika

1) Tööleht „Värvi õhupalid“. Maksimaalselt võib saada 4 palli, see tähendab, et kõik õhupalid on värvitud õige värvidega.

2) Tööleht „ Värvi“ koos numbritega – laps peab otsustama kui palju esemeid värvida. Maksimaalselt võib saada 4 palli. 1 pall ühe õige vastuse eest.

### Eessõnad

Õpetaja paneb laste eest lehte kus on joonistatud erinevaid esemeid ja nende asutud üks teisele vastu. Laps peab kirjeldada esemete asukoht. Näiteks: „Hiir on laua all“. Kokku on 8 pildi, iga õige vastuse eest laps saab 1 pall. Maksimaalselt võib saada 8 palli.

Kokku matemaatika teema eest võib saada maksimaalselt 16 palli.

*Kõrgtase16 palli*

Laps tunneb numbrimärke; kirjeldab esemete asukohta ümbritsevate esemete suhtes, teab ja eristab põhivärvid, oskab arvutada.

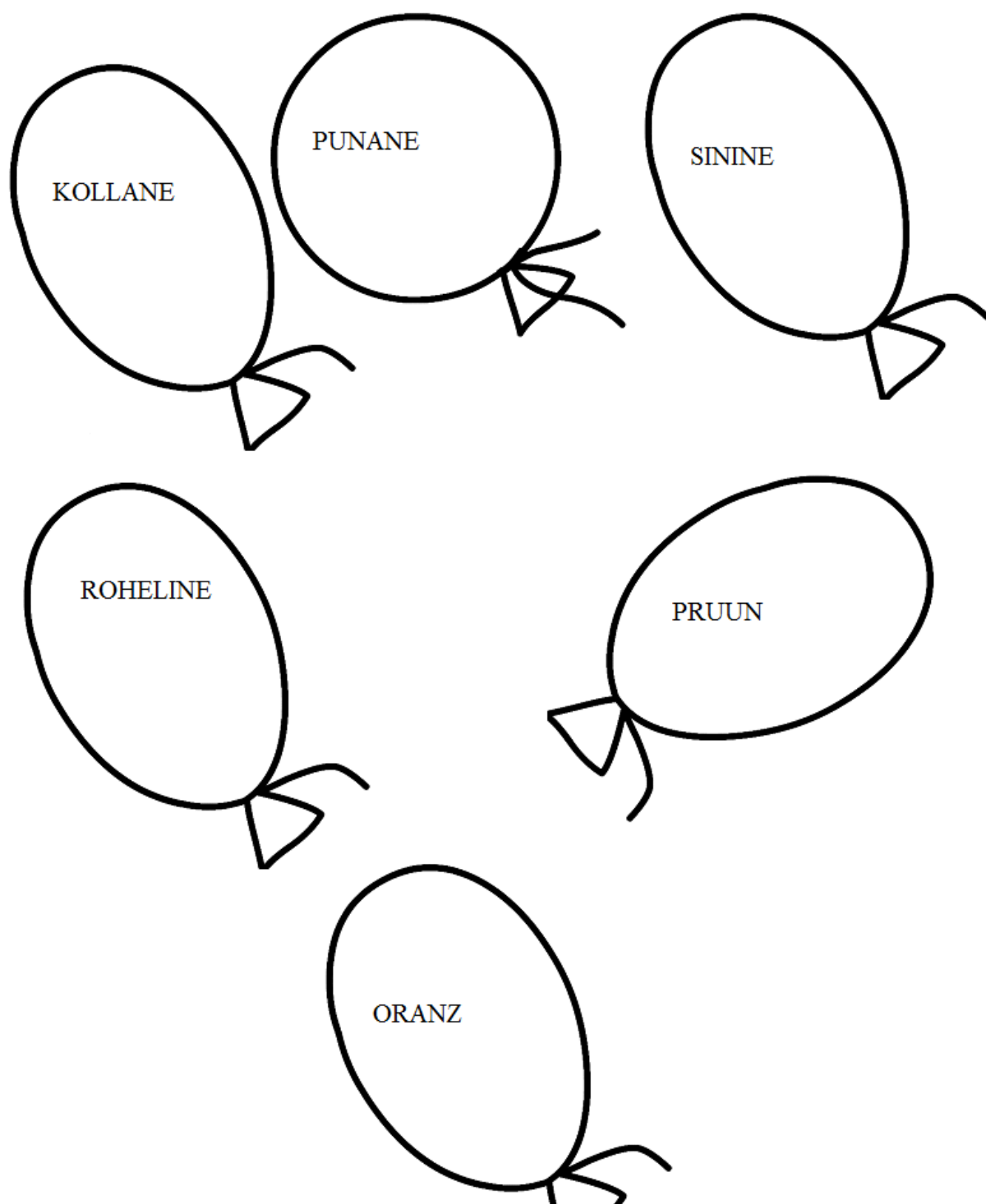
*Keskmine tase 13-9 palli* Laps teeb mõned vead, mitte alati oskab põhjendada oma valikut.



*Nõrk tase 8 ja vähem*

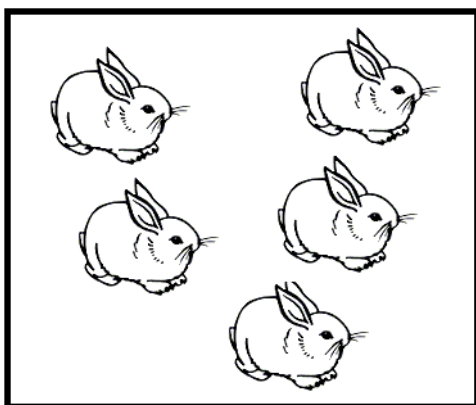
Laps tihti teeb vead, ei tea põhivärvi, teab vead asukohta kirjeldamise ajal, teab vead arvutamisel.

Tööleht „Värvi õhupallid“

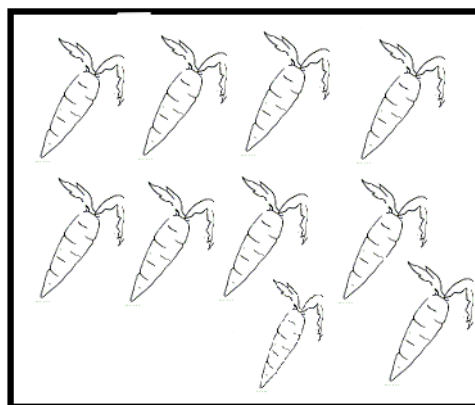


Tööleht „Värvi“ koos numbritega

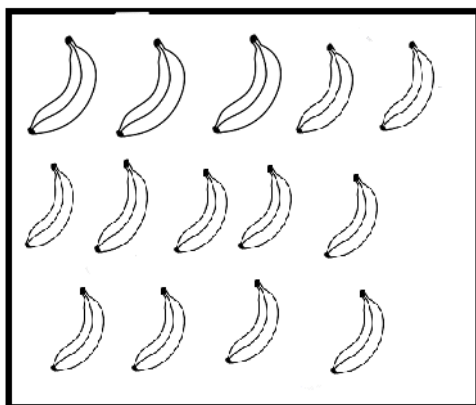
VÄRVI 4 JÄNEST



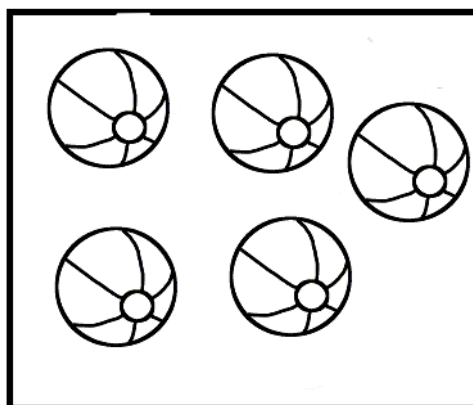
VÄRVI 7 PORGANDI



VÄRVI 10 BANAANI












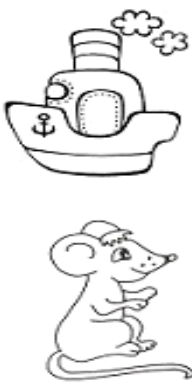






VÄRVI 5 PALLI



Ülesanne „Eessõnad“

Õpetaja näitab lastele pildi ja laps räägib kus asuvad esemed või loomad

KUS? EES	TAGA	KÕRVAL	ALL	PEAL
				
				
				
				

## LISA 2 Rühmade tulemused enne praktiliste tegevuste läbi viimist

04.05.2014 a

K-kõrgtase

KM- keskmine

N- nõrk

Laps	Linnud		Puutukad		Matemaatika		kokku	
	pallid	tase	Pallid	tase	pallid	tase	pallid	tase
1	12	K	7	K	14	K	33	K
2	10	K	7	K	15	K	32	K
3	12	K	8	K	16	K	36	K
4	9	KM	6	KM	13	KM	28	KM
5	11	K	7	K	15	K	33	K
6	10	K	6	KM	12	KM	28	KM
7	10	K	8	K	15	K	33	K
8	8	KM	6	KM	13	KM	27	KM
9	7	KM	5	KM	12	KM	24	KM
10	12	K	8	K	16	K	36	K
11	11	K	8	K	15	K	34	K
12	11	K	7	K	14	K	32	K
13	10	K	8	KM	15	K	33	K
14	7	KM	7	K	15	K	29	K

<b>15</b>	12	K	7	K	16	K	35	K
<b>16</b>	6	N	7	K	14	K	27	KM
<b>17</b>	10	K	6	KM	14	K	30	K
<b>18</b>	12	K	7	K	12	KM	31	K
<b>keskmine</b>	10	K	6,9	KM	14,2	K	31,2	K

**Tulemused rühmas „Päasukesed“ 04.05.2014**

<b>Laps</b>	<b>Linnud</b>		<b>Puutukad</b>		<b>Matemaatika</b>		<b>kokku</b>	
	<b>pallid</b>	<b>tase</b>	<b>Pallid</b>	<b>tase</b>	<b>pallid</b>	<b>tase</b>	<b>pallid</b>	<b>tase</b>
<b>1</b>	10	K	8	K	14	K	32	K
<b>2</b>	9	KM	7	K	11	KM	27	KM
<b>3</b>	7	KM	5	K	8	N	20	KM
<b>4</b>	5	N	4	KM	10	KM	19	KM
<b>5</b>	11	K	7	K	12	KM	30	KM
<b>6</b>	8	KM	6	KM	8	N	22	KM
<b>7</b>	6	N	8	K	9	KM	23	KM
<b>8</b>	7	KM	5	KM	14	K	26	KM
<b>9</b>	7	KM	6	KM	16	K	29	K
<b>10</b>	12	K	4	K	13	KM	29	K
<b>11</b>	10	K	7	K	15	K	32	K
<b>12</b>	8	KM	6	K	11	KM	25	KM
<b>13</b>	7	KM	5	KM	10	KM	22	KM
<b>14</b>	7	KM	6	K	8	N	21	KM

<b>15</b>	4	N	5	K	9	KM	18	N
<b>16</b>	6	N	4	K	8	N	18	N
<b>17</b>	10	K	8	KM	15	K	33	K
<b>18</b>	7	KM	7	K	13	KM	27	KM
<b>keskmine</b>	7,2	KM	6	KM	11,3	KM	25,1	KM

## LISA 3 Rühmade tulemused pärast praktiliste tegevuste läbi viimist

Tulemused rühmas „Sipsikud“ 04.06.2014 a

K-kõrgtase

KM- keskmine

N- nõrk

Laps	Linnud		Puutukad		Matemaatika		kokku	
	pallid	tase	Pallid	tase	pallid	tase	pallid	tase
1	12	K	8	K	15	K	35	K
2	10	K	7	K	15	K	32	K
3	12	K	8	K	16	K	36	K
4	10	K	6	KM	13	KM	29	K
5	11	K	7	K	15	K	33	K
6	10	K	7	K	14	K	31	K
7	10	K	8	K	13	K	31	K
8	10	K	7	K	16	K	33	K
9	8	KM	6	KM	14	K	28	KM
10	12	K	8	K	15	K	35	K
11	11	K	8	K	15	K	34	K
12	10	K	7	K	16	K	33	K
13	12	K	8	K	16	K	36	K
14	8	KM	7	K	15	K	30	K
15	12	K	7	K	15	K	34	K



<b>16</b>	8	KM	7	K	16	K	31	K
<b>17</b>	10	K	8	K	14	K	32	K
<b>18</b>	12	K	7	K	14	K	33	K
<b>keskmine</b>	10,4	K	7,2	K	14,8	K	32,5	K

**Tulemused rühmas „Pääsukesed“ 04.06.2014**

<b>Laps</b>	<b>Linnud</b>		<b>Puutukad</b>		<b>Matemaatika</b>		<b>kokku</b>	
	<b>pallid</b>	<b>tase</b>	<b>Pallid</b>	<b>tase</b>	<b>pallid</b>	<b>tase</b>	<b>pallid</b>	<b>tase</b>
<b>1</b>	12	K	8	K	16	K	36	K
<b>2</b>	11	K	8	K	14	K	33	K
<b>3</b>	10	K	8	K	16	K	34	K
<b>4</b>	11	K	8	K	13	KM	32	K
<b>5</b>	12	K	8	K	16	K	36	K
<b>6</b>	10	K	7	K	16	K	33	K
<b>7</b>	12	K	8	K	15	K	35	K
<b>8</b>	12	K	7	K	16	K	35	K
<b>9</b>	11	K	8	K	16	K	35	K
<b>10</b>	12	K	8	K	14	K	34	K
<b>11</b>	11	K	8	K	16	K	35	K
<b>12</b>	10	K	8	K	15	K	33	K
<b>13</b>	12	K	8	K	16	K	36	K

<b>14</b>	9	KM	6	KM	13	KM	28	KM
<b>15</b>	12	K	8	K	16	K	36	K
<b>16</b>	11	K	8	K	16	K	35	K
<b>17</b>	12	K	8	K	15	K	35	K
<b>18</b>	11	K	8	K	16	K	35	K
<b>keskmine</b>	11,1	K	7,7	K	15,2	K	34	K

**LISA 4****TÖÖLEHT, „Kevad on käis“****1. REASTA PABERITÜKID JA LOE LUULETUS. SEDA ÜLESANNE TÄIDETAKASE  
ÕUSES**

<b>№</b>	<b>LUULETUS</b>	<b>MIS VÄRVI ON PABER?</b>
<b>1</b>	KLEEPI SIHA ESIMENE RIDA	
<b>2</b>	KLEEPI SIHA TEINE RIDA	
<b>3</b>	KLEEPI SIHA KOLMAS RIDA	
<b>4</b>	KLEEPI SIHA NELJAS RIDA	
<b>5</b>	KLEEPI SIHA VIIES RIDA	
<b>6</b>	KLEEPI SIHA KUUES RIDA	
<b>7</b>	KLEEPI SIHA SEITMES RIDA	
<b>8</b>	KLEEPI SIHA KAHEKSAS RIDA	

--	--	--

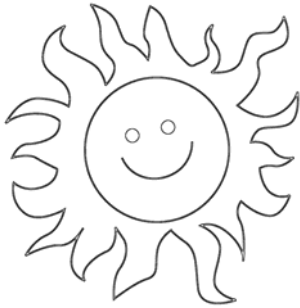
**2. ARVA ÄRA SÕNAD . MIS NEED SÕNAD TÄHENDAVALD .SEDA ÜLESANNE VÕIN  
TEHA RÜHMAS**

**LPIRAL**

**AMI**

**TMSÄR**

**3. ÜHENDA PILT JA SÕNA . SEDA ÜLENASSE VÕIB TEHA RÜHMAS**

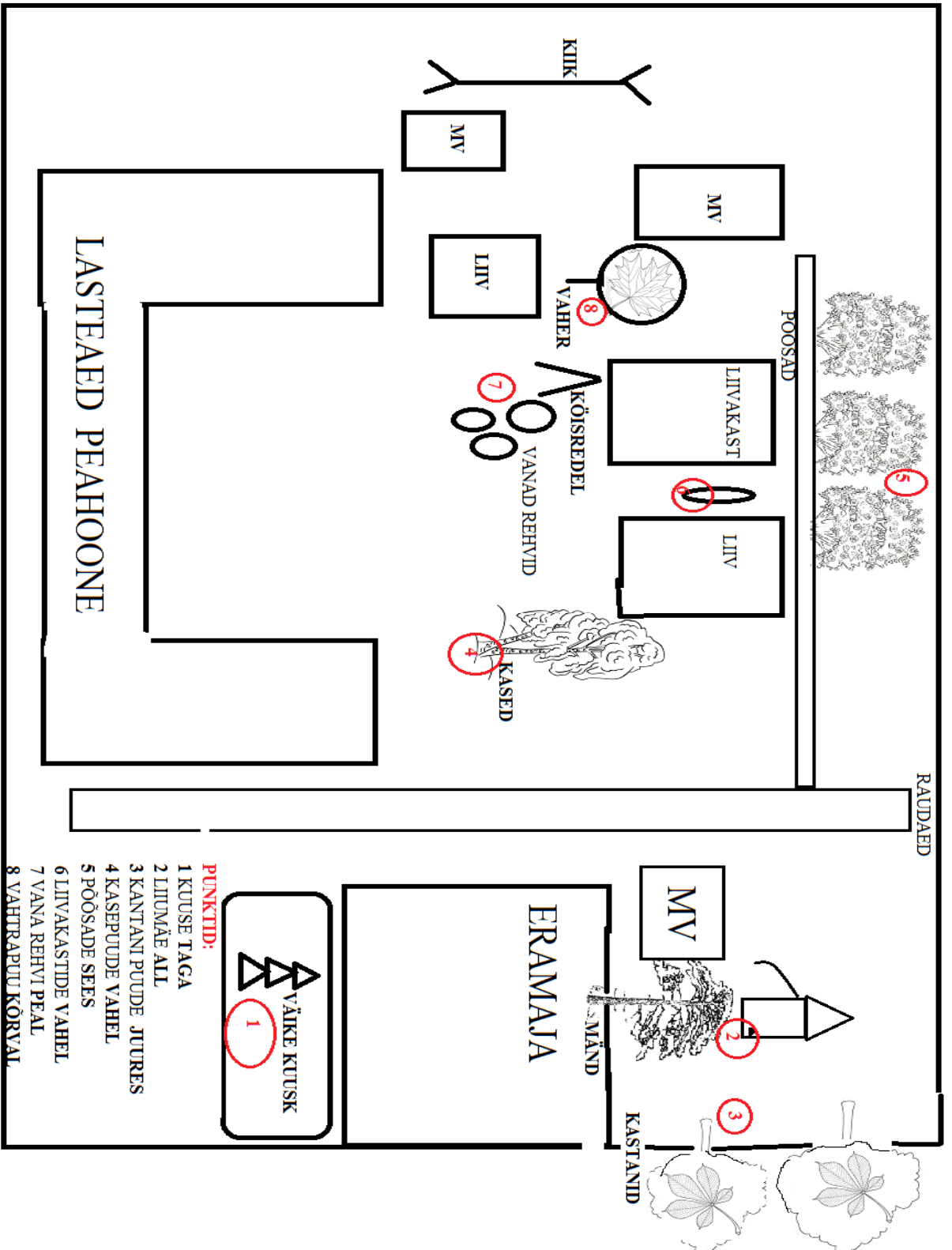


**LUMIMEMM**

**NOKKMÜTS**

**JALGRATAS**

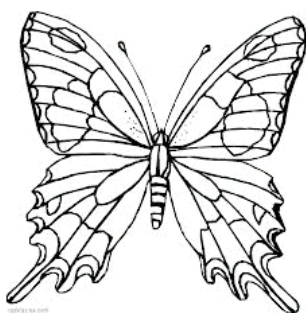
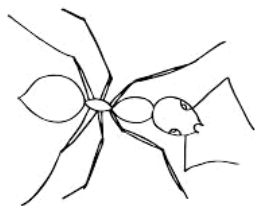
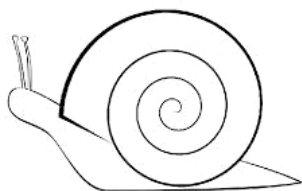
**PÄIKE**



## 1. TÕMBA RING ÜMBER PUTUKATELE, KEDA NÄGID VÕI KUULSID TÄNA ÕUES

## SEDA ULESANNE VOIB TEHA RUHMAS

VÄRVI LEPETRIINU PUNASEKS, ROHUTIRTS ROHELISEKS, VIHMAUSS ROOSAKS, SIPELGAS PRUUNIKS, LIBLIKAS KOLLASEKS, SÄÄSK HALLIKS, MESILANE ORANŽIKS, KILL SINISEKS, ÄMBLIK MUSTAKS



## 2. ÜHENDA SÕNA POOLED

MESI

GU

VIHMA

KAS

ROHU

TRIINU

LEPA

USS

PÕRNI

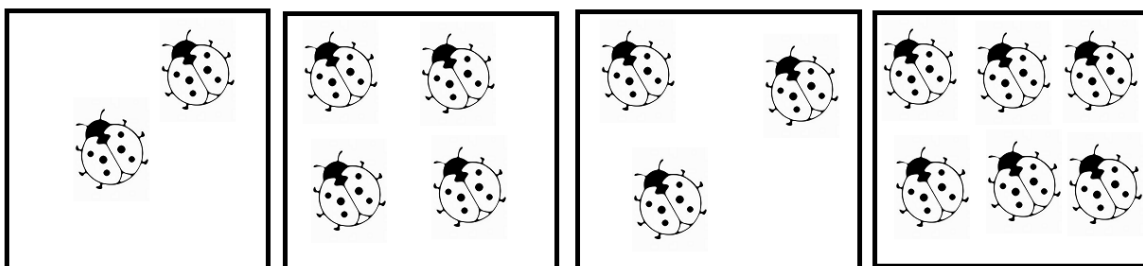
TIRTS

TI

LANE

3. MITU ON PILDIL ? KIRJUTA VASTUS JOONELE .

VÄRVI IGAL PILDIL 2 LEPATRIINUT PUNASEKS



.....  
.....

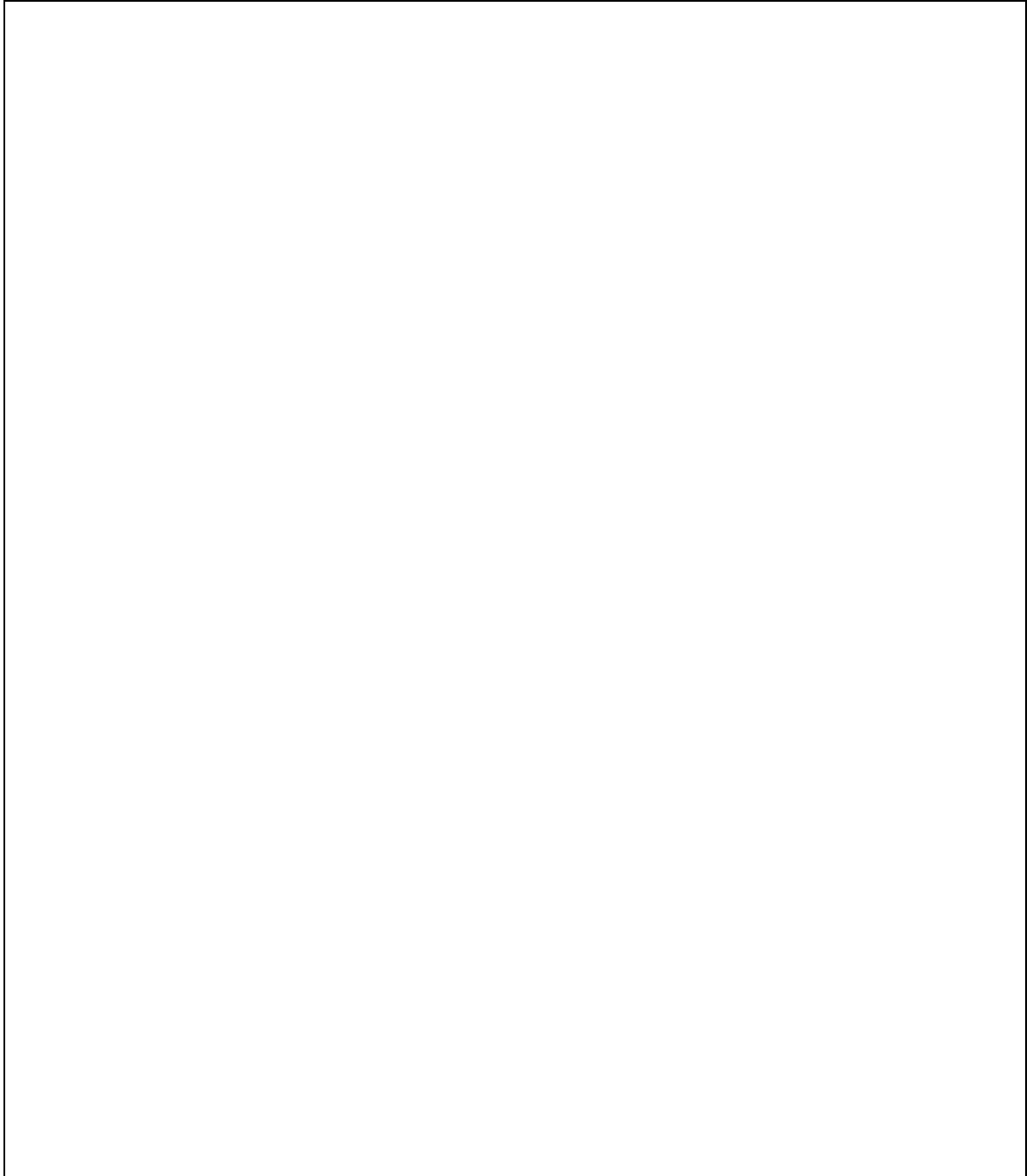
.....

.....



**3.JÄLGI ÜHTE PUTUKAT.**

**JOONISTA SIIA TEDA TEERADA.TÄIDETAKSE ÕUES.**



**LISA 6 TÖÖLEHT „LINNUD“**

**1. TÄITA TABELI**

<b>LINNU NIMI</b>				
<b>KUS TA ELAB</b>				
<b>MIS VÄRVI</b>				
<b>SUURUS</b>				
<b>MISA TA SÖÖB</b>				
<b>RÄNDLIND VÕI PAIGALIND</b>				

**2.LEIA , MILLISTE LINDUDE NIMED ON SIIN PEIDUS. TÕMBA IGAS SÕNAS  
TÄISHÄÄLIKUTELE RING ÜMBER**

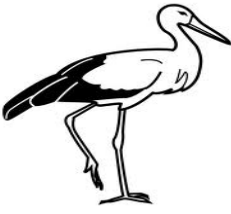
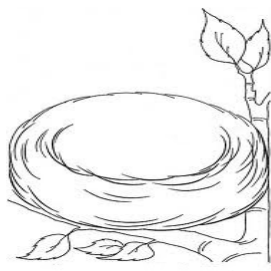




**KODKUKLNK** .....

**RAVES** .....

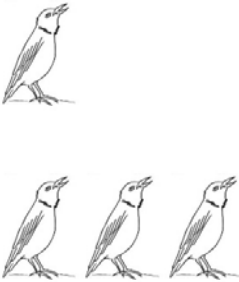

**ONGTEKRUO** .....

**EHINAT** .....

### 3.ÜHENDA LIND, TEMA NIMI JA PESA

<p><b>KULDNOKK</b></p>		
<p><b>RÄÄSTAPÄÄSUKE</b></p> <p><b>TOONEKURG</b></p>	 	 



		
-	=	

**5.PANE SILMAD KINNI JA KUULA LINNU LAULUD**

**RÄÄGI TEISTELE KEDA SA KUULAD? TÕMBA RING ÜMBER**

PÄÄSUKE

KULDNOKK

VARBLANE

TIHANE

KAJAKAS

VARES

**LISA 7 PUZZLED (Ümbriku sisu (pildid ja info) )**



**KULDNOKK**

**VÄIKE, MUST VÄRVI KOOS KOLLASE TÄPPIDEGA, SÖÖB PUTUKAS, UUSID, TEOD, SEEMNEID, MAARJAD.**

**ELAB KULDNOKKI MAJAS. KULDNOKK ON RÄNDLIND.**



## **TOONEKURG**

**SUUR LIND, VALGE MUSTA TIIVADEGA, NOKK JA JALAD PUNASED. TA ON RÄNDLIND.**

**PESA TEEB PUU, ELEKTRIPOSTI VÕI KORSTNA OTSA. TOITUB KONNADEST, MADUDEST, KALADEST**





### **RÄÄSTAPÄÄSUKE**

**VÄIKE, MUST VALGE RINNAGA LIND. EHITAB PESA HOONE SEINTE JA KARNIISIDE KÜLJES, RÄÄSTA JA RÕDUDE ALL. SÖÖB PUTUKAD( SÄÄSED, KÄRBSED, MARDIKAD). ON RÄNDLIND**



### **HALL VARES**

**SUUR LIND, HALL JA MUSTA VÄRVI. PESA EHITAB PUUDE OKSADEL. VARES ON KÕIGESÖÖJA.**

**ENAMIK VARESED ON PAIGALINNUD**

## LISA 8 Küsimustik õpetajate jaoks

Minu nimi on Marina Buinitskaja, õpin Tartu Ülikooli Narva Kolledžis koolieelse lasteasutuse õpetajaks. Minu diplomi teema on „õuesõppe meetodite kasutamine keelekümbelus rühmas“. Olen väga tänulik, kui Te vastsete minu küsimustele!

Vastused võib saada minu e-maili peale: [markisa@ut.ee](mailto:markisa@ut.ee)

Eesmärk: Välja selgitada keelekümbeluse rühma õpetaja teadmised õuesõpest, nende arvamus õuesõppe kohta ja kui tihti nad kasutavad õuesõppe meetodid oma isapäevases tegevustest

Küsitlus

### 1) Kui kaua te töötate lasteaias?

- 0-5 a
- 5-10
- 10-15
- rohkem kui 15 a

### 2) Milline on teie rühm ?

- Osaline keelekümbelus
- täiskeelekümbelus

• muu.....

### 3. Juhul, kui Teie rühmas osaline keelekümbelus. Millises keele Te õpetate?

- vene
- eesti
- muu.....

#### 4) Kas olete midagi kuulnud õuesõppest ?

- jah
- ei
- nii ja naa( natuke)
- muu.....

#### 5) Mis, te arvates on õues õppimine?

- jalutuskäigu ajal tegevuste läbi viimine ( vaatlused, katsed)
- tundide läbi viimine õues
- õppekäigud, ekskursioonid, matkad väljastpoolt lasteaia
- kõik koos
- muu.....

#### 6) Mis takistab teie arvates õuesõppe meetodite rakendamisele lasteaias

- Ilm
- Lapsed ei taha õue
- Õpetaja teadmised
- muu.....
- Vaine lasteaia õueala

#### 7) Kui tihti peaks olema/on nn loodustunnid (õuesõppe) lasteaias

- 1 kord nädalas
- paar korda kuus
- Iga päev
- muu.....

#### 8) Kas te mõtlesite kunagi sellest, et õpetundi võib teha õues (isegi matemaatika )?

- Jah, isegi proovisin juba teha
- jah, aga pole veel proovinud

•ei

•muu

**9) Kui sageli te teete lastega loodusesse matku (metsa või pargi)?**

•1kord aastas

•2 korda aastas

• muu.....

**10) Kui sageli Te olete pööranud laste tähelepanu lasteaia õues neid ümbritsevatele elementidele – puud, põõsad, linnud jne?**

•Iga jalutuskäigu jooksul

•Ainult kui mööduv teema seotud loodusega

•Ainult spetsiaalsel tehtud tunni jooksul

• muu.....

**11) Kui sageli käivad lapsed õues?**

•iga päev sõltumata ilmast ( isegi lihtsalt teevad ringi lasteaia umber ja tulevad tagasi)

• iga päev ( aga kui õues on liiga külm(-20°) või vihma kõvasti sajab, siis jäävad rühma)

•muu

**12).Kui palju lapsed huvituvad loodusest (küsivad erinevaid küsimusi n. mis lind**

**see on, miks puul lehed maha kukuvad)?**

•tihti küsivad

•mõnikord küsivad

•ei küsi üldse

•muu

**13). Kas te tahaksite rohkem teda õueõppest ja kuidas see metoodika saab rakendada oma töös?**

**Jah .....**

**tean piisavalt.....**

**muu.....**

## **RESÜMEE**

Тема бакалаврской работы « Использование методов языкового погружения и обучения на улице в старшей группе детского сада»

Цель: изучить влияние методов обучения на улице на обучение в группе погружения.

Исследовательские вопросы: пробуждает ли использование методов обучения на улице в детях интерес к учебе, поднимает ли их активность, увеличивает ли их интерес к эстонскому языку, увеличивает ли знания.

Работа состоит из 5 частей: в первой части рассматривается понятие обучения на улице, во второй различные методы активного обучения и обучения на улице, в третьей части рассматривается понятие и программа языкового погружения также определение различных групп языкового погружения, в четвертой описывается как можно использовать методы обучения на улице в группе языкового погружения, в пятой описывается практическая деятельность проведенная в одном детском саду города Таллина и приводится анализ деятельности.

Работа предназначена для учителей детских садов.